

Gemeente Amsterdam

Dienst Onderzoek en Statistiek

Zzp'ers in Amsterdam

Het effect van de economische recessie

Definitief

Projectnummer: 10095

In opdracht van: Economische Zaken Gemeente Amsterdam

drs. Idske de Jong
drs. Carine van Oosteren

Oudezijds Voorburgwal 300
1012 GL Amsterdam
Telefoon 020 251 0421
i.jong@os.amsterdam.nl

Postbus 658
1000 AR Amsterdam
Fax 020 251 0444
www.os.amsterdam.nl

Amsterdam, juni 2010

Inhoud

Samenvatting en conclusie	5
Inleiding	9
1 Wie zijn de Amsterdamse zzp'ers?	11
1.1 Zzp'ers meestal hoog opgeleid	11
1.2 Sectoren nader bekeken	14
1.3 Concentratie zzp'ers binnen de ring A10	15
1.4 Volgens een derde te weinig werkplekken beschikbaar	16
2 Start en motivatie	19
2.1 Autonomie en flexibiliteit belangrijkste startredenen	19
2.2 Inschrijving handelsregister zorgt voor "kunstmatige" stijging zzp'ers	21
3 Tijdsverdeling	23
3.1 Meeste tijd besteed aan betaalde opdrachten	23
3.2 Bouwsector doet het minst aan scholing	24
3.3 Zichtbaar door eigen website en persoonlijke voorstellen aan klanten	25
3.4 Gemiddeld 43 opdrachten per jaar	27
4 Financiële situatie, tarieven en verzekeringen	29
4.1 Vier op de tien zzp'ers volledig afhankelijk van zzp-inkomen	29
4.2 Amsterdamse zzp'ers hebben geringe financiële buffer	30
4.3 Bijna een derde heeft geen zorgverzekering	32
4.4 Weinig zzp'ers met pensioenvoorziening in bouw en creatieve industrie	34
4.5 Helft zzp'ers vindt eigen uurloon te laag	35
4.6 Zzp'ers redelijk tevreden over ondernemersresultaat	37
5 Effect economische recessie	39
5.1 Economie in 2009 met 4% gekrompen	39
5.2 Vooral bouw en creatieve industrie ervaren minder vraag	42
5.3 Voortijdige beëindiging opdracht vooral door budgetproblemen opdrachtgever	43
5.4 Afgelopen twee jaar veel financiële reserves aangesproken	45
5.5 Minder tijd voor betaalde werkzaamheden, meer acquisitie	46
5.6 Overwegend positief over toekomst	47
5.7 Driekwart denkt huidige economische situatie te overleven	49
5.8 Economische recessie weinig genoemd als reden om te stoppen	51
Bijlage 1 Respons en onderzoeksopzet	53
Bijlage 2 Extra tabellen	55
Bijlage 3 Vragenlijst	59

Samenvatting en conclusie

Economische Zaken (EZ) van de Gemeente Amsterdam wil weten hoe het gaat met de Amsterdamse zzp'ers. Op welke wijze en in welke mate ervaren de Amsterdams zzp'ers gevolgen van de huidige economische situatie? Hoe zijn zzp'ers verzekerd en hoe hebben zij hun pensioen geregeld? Dit onderzoek richt zich op de sectoren waarin zzp'ers in Amsterdam het vaakst werkzaam zijn, namelijk creatieve industrie, advisering en onderzoek, overige zakelijke dienstverlening en de bouw.

Belangrijkste effecten huidige economische situatie

In 2009 kromp de Nederlandse economie met 4%, de grootste jaarlijkse krimp die het CBS ooit heeft gemeten. Sinds het eerste kwartaal van 2010 is sprake van een voorzichtig herstel. Hoewel de vooruitzichten redelijk positief zijn, geldt dit niet voor alle sectoren. Landelijk staan vooral delen van de creatieve industrie (architecten en ingenieursbureaus) en de bouwsector er het slechtst voor.

De economische recessie heeft ook op de Amsterdamse zzp'ers duidelijk invloed gehad.

- Sinds 2008 heeft vier op de tien zzp'ers *minder opdrachten*;
- 44% ervaart (duidelijk of enigszins) *minder vraag* vanuit de markt;
- Een kwart van de zzp'ers heeft de afgelopen tijd te maken gehad met *voortijdig beëindiging van één of meer opdrachten*. Budgetproblemen bij de opdrachtgever werd het meest genoemd als reden voor beëindiging.
- Ruim veertig procent van de zzp'ers heeft sinds 2008 eigen *financiële reserves moeten gebruiken*. Vooral de zzp'ers die nu geen financiële reserve meer hebben gebruikten de afgelopen twee jaar hun financiële reserve;
- Eén op de tien zzp'ers heeft in 2009 een *tariefsverlaging* toegepast;
- Een derde te maken met *minder betaalde werkzaamheden* voor klanten;

Ondanks deze duidelijke veranderingen in de markt en in de financiële situatie van zzp'ers zijn de zzp'ers redelijk positief gestemd over de toekomst. Driekwart denkt de komende jaren zeker als zelfstandige verder te kunnen, 45% denkt dat de economische situatie de komende 12 maanden zal verbeteren en 30% verwacht een verbetering van de eigen financiële situatie.

De huidige economische situatie heeft de verschillende sectoren op andere manieren beïnvloed:

- De *bouwsector* is het sterkst geraakt, zij zijn ook relatief negatief over ontwikkelingen in de komende 12 maanden.
- De *creatieve industrie* is ook sterk geraakt maar zij zijn positiever dan de bouwsector over de komende periode.

- De invloed op de *overige zakelijke dienstverlening* verschilt tussen de verschillende beroepsgroepen, een deel is geraakt en negatief over de toekomst, een deel merkt vrijwel niets en is positief over de toekomst.
- De sector *advisering en onderzoek* is het minst geraakt van de onderzochte sectoren, en is het positiefst over de toekomst.

Bouwsector

Zzp'ers in de bouw zijn vaak minder tijd gaan besteden aan betaalde werkzaamheden. Mede daardoor besteden zij nu meer tijd aan acquisitie dan 2 jaar geleden. De bouw zzp'ers in de bouw hebben de afgelopen jaren te maken gehad met steeds minder opdrachten. Ook hebben zij relatief vaak hun tarieven moeten verlagen (22%) en financiële reserves moeten aanspreken. Mede daardoor is het aandeel zzp'ers in de bouw met een financiële buffer laag.

Ook voor de komende tijd zijn ze vaker dan andere zzp'ers negatief. Bijna 60% verwacht de komende tijd een (verder) daling van de vraag naar hun werkzaamheden, een derde is er niet zeker van dat ze de komende jaren werkzaam kunnen blijven als zelfstandige en eveneens een derde verwacht een verslechtering van de financiële situatie van hun huishouden.

Creatieve industrie

Sinds 2008 hebben zzp'ers in de creatieve industrie minder tijd besteed aan betaalde werkzaamheden voor klanten en meer tijd aan acquisitie. Het aantal opdrachten is gedaald en ruim de helft van de zzp'ers heeft te maken gehad met (duidelijk) minder vraag vanuit de markt. De helft heeft financiële reserves moeten aanspreken (dit is veel ten opzichte van de sectoren overige zakelijke dienstverlening en advisering en onderzoek). Er hebben meer tariefsverhoging plaatsgevonden (19%) in de afgelopen 2 jaar dan tariefsverlagingen (9%).

Voor de komende tijd zijn de zzp'ers in de creatieve industrie redelijk positief wat betreft het aantal opdrachten en de financiële situatie van hun huishouden. Een derde verwacht een verbetering van de financiële situatie van hun huishouden en 71% denkt de economische situatie zeker te overleven.

Overige zakelijke dienstverlening

Het aandeel zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening dat de afgelopen 2 jaar meer tijd is gaan besteden aan betaalde werkzaamheden voor klanten is ongeveer even groot als de groep die hier minder tijd aan kwijt was. De vraag vanuit de markt nam volgens de helft wel af. Toch waren er meer zzp'ers die het aantal opdrachten zagen dalen (39%) dan stijgen (25%). Bijna één op de vijf zzp'ers paste een tariefsverlaging toe en ruim 40% heeft de afgelopen 2 jaar de eigen financiële reserve moeten aanspreken.

Over de toekomst zijn de meningen verdeeld, maar positiever dan in de sectoren bouw en creatieve industrie. Twintig procent verwacht dat de financiële situatie van het huishouden zal verbeteren terwijl 25% een verslechtering verwacht. Toch denk 82% de huidige economische situatie te overleven.

Advisering en onderzoek

Relatief veel zzp'ers in de sector advisering en onderzoek hebben weinig verschil gemerkt in het aantal opdrachten in de afgelopen 2 jaar. De marktvraag nam volgens een kwart van de zzp'ers de afgelopen 2 jaar af terwijl eveneens bijna een kwart te maken kreeg met meer vraag vanuit de markt. Terwijl in andere sectoren overwegend tariefsverlagingen plaatsvonden, hebben zzp'ers in deze sector tarieven vaak verhoogd (33%). Ten opzichte van de andere zzp'ers hebben zzp'ers in advisering en onderzoek veel minder vaak (31%) hun financiële reserve hoeven aanspreken.

Over de toekomst zijn ze eveneens overwegend positief, 29% verwacht een verbetering van de financiële situatie van hun huishouden en 90% denkt de huidige economische situatie zeker te overleven.

Een derde van de zzp'ers heeft geen financiële reserve

Vier op de tien zzp'ers zijn volledig afhankelijk van het inkomen dat zij als zzp'er verdienen. Het hebben van een andere inkomstenbron naast het zzp-inkomen, bijvoorbeeld in de vorm van een pensioen of een andere baan, en in mindere mate het hebben van een partner (met betaalde baan), zorgt voor minder financiële afhankelijkheid.

Amsterdamse zzp'ers hebben ten opzichte van wat uit landelijke onderzoeken blijkt vaak geen financiële reserve, een derde heeft geen reserve. Daarnaast is de omvang van de financiële reserve van Amsterdamse zzp'ers kleiner dan gemiddeld in Nederland. Vooral zzp'ers in de bouw hebben weinig reserve.

Zzp'ers staan erom bekend weinig verzekeringen af te sluiten, dat blijkt ook uit dit onderzoek. Bijna een derde heeft geen zorgverzekering, terwijl eigenlijk alle Nederlanders zo'n verzekering zouden moeten hebben. Uit landelijke cijfers blijkt dat 1,2% van de Nederlanders geen zorgverzekering heeft. Eén op de tien zzp'ers zegt zich helemaal negens voor verzekerd te hebben. Tweeënvijftig procent van de zzp'ers heeft geen pensioen geregeld. Bijna tweederde is van mening niet genoeg pensioen op te bouwen, 42% heeft dan ook helemaal niets geregeld qua pensioenopbouw. Vooral in de bouwsector en in de creatieve industrie, maar ook jongeren, hebben vaak geen pensioen geregeld.

De helft van de zzp'ers vindt het eigen uurloon eigenlijk te laag. De uurlonen die zzp'ers vragen lopen uiteen van minder dan 30 euro tot meer dan 250 euro. In de sector advisering en onderzoek liggen de uurlonen het hoogst, in de bouwsector het laagst.

Effect nieuwe Wet op het Handelsregister groot

De nieuwe Wet op het Handelsregister die 1 juli 2008 in werking is getreden heeft ervoor gezorgd dat een kwart van de zzp'ers die al als zelfstandige werkzaam waren zich heeft ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Dit betekent niet dat er de afgelopen jaren veel werkgelegenheid is bijgekomen, het betekent uitsluitend dat de geregistreerde werkgelegenheid extra is toegenomen, namelijk met 25%.

Verschillen tussen Amsterdamse en andere zzp'ers

Amsterdamse zzp'ers lijken op andere zzp'ers in Nederland. De gemiddelde leeftijd is bijvoorbeeld vrijwel gelijk, redenen om als zelfstandige te beginnen komen overeen en de tevredenheid met het eigen ondernemersresultaat verschilt ook niet. Op vier punten zijn verschillen geconstateerd:

- Amsterdamse zzp'ers hebben minder vaak een financiële buffer dan andere zzp'ers in Nederland. De omvang van de financiële buffer is ook kleiner.
- Amsterdamse zzp'ers besteden minder tijd aan acquisitie dan gemiddeld in Nederland.
- In Amsterdam gebruiken zzp'ers veel minder vaak intermediairs om klanten binnen te halen dan gemiddeld in Nederland. Zij gebruiken wat vaker een eigen website.
- Eén op de vijf zzp'ers in Amsterdam kreeg te maken met voortijdige beëindiging van opdrachten, dit komt overeen met het landelijke gemiddelde. Budgetproblemen bij de opdrachtgever worden in Amsterdam veel vaker dan landelijk genoemd als reden voor voortijdige opdrachtbeëindiging.
- Amsterdamse zzp'ers hebben, ondanks de crisis, iets minder vaak dan gemiddeld hun tarieven naar beneden bijgesteld en iets vaker hun tarieven verhoogd.

Inleiding

Amsterdam telde in 2009 bij benadering 31.000 zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers). Dit aantal is tussen 2005 en 2009 met 25% toegenomen.¹ Het laatste kwartaal van 2009 blijkt het aantal zzp'ers in heel Nederland echter voor het eerst sinds jaren gedaald.² Zzp'ers zijn net als zelfstandigen met personeel gevoeliger voor de economische recessie dan werknemers in loondienst. Hier staat tegenover dat zzp'ers in de regel hoger opgeleid zijn dan de gemiddelde werkzame beroepsbevolking en daardoor juist een betere uitgangssituatie hebben in moeilijke tijden.

De Dienst Onderzoek en Statistiek is door Economische Zaken (EZ) van de gemeente Amsterdam gevraagd om te onderzoeken :

- op welke wijze en in welke mate zzp'ers in Amsterdam geraakt worden door de economische recessie,
- hoe zzp'ers zich verzekeren en pensioen opbouwen en
- wat de kenmerken zijn van Amsterdamse zzp'ers.

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de CBS-definitie van zzp'ers. Deze is als volgt samen te vatten:

- Het gaat om iemand die als (hoofd)baan voor eigen rekening of risico werkt, ofwel in een eigen bedrijf of praktijk, ofwel in een zelfstandig uitgeoefend beroep en die daarbij geen personeel in dienst heeft;
- Deze persoon kan daarnaast ook in loondienst werkzaam zijn;
- Een zzp'er werkt voor één of meerdere opdrachtgevers en alleen na opdrachtverstrekking;
- Een zzp'er werkt niet in de detailhandel.

In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen de vier grootste sectoren waarin zzp'ers in Amsterdam werkzaam zijn. Dit zijn de creatieve industrie (kunst, media en creatieve zakelijke dienstverlening), advisering en onderzoek, overige zakelijke dienstverlening en de bouw.

Opzet rapportage

In het eerste hoofdstuk van deze rapportage wordt een beschrijving gegeven van de demografische en geografische kenmerken van de Amsterdamse zzp'ers. Hoofdstuk 2 gaat in op de redenen van zzp'ers om voor zichzelf te beginnen en in hoofdstuk 3 staat centraal hoe zzp'ers hun tijd verdelen over betaalde werkzaamheden en andere werkzaamheden. De financiële situatie van de zzp'ers komt in hoofdstuk 4 aan bod. Er wordt ingegaan op tarieven, verzekeringen en pensioenen. In hoofdstuk 5 staan de gevolgen van de huidige economische situatie centraal. Aan de zzp'ers die meer dan 2 jaar als zelfstandige werken is gevraagd naar welke veranderingen in de markt en in hun situatie zijn opgetreden en hoe hun verwachtingen zijn voor de komende tijd.

---

¹ Bron: Regionale Enquête Beroepsbevolking (REB), O+S

² CBS, januari 2010

Er wordt in de hele rapportage, waar relevant, onderscheid gemaakt naar de vier eerder genoemde sectoren. Er is ook gekeken naar verschillen qua leeftijd, opleidingsniveau, huishoudsamenstelling, het hebben van andere inkomsten naast het zzp-inkomen en het aantal jaren dat iemand als zelfstandige werkzaam is. Als er verschillen tussen deze groepen zijn aangetroffen, wordt dit beschreven. Waar mogelijk zijn de resultaten vergeleken met landelijke onderzoeken over zzp'ers. Een aantal vergelijkingen moet als indicatief worden beschouwd omdat de vraagstelling en/of de onderzoekspopulatie verschilt.

In bijlage 1 wordt ingegaan op de onderzoeksopzet.

1 Wie zijn de Amsterdamse zzp'ers?

Uit landelijk onderzoek blijkt dat de gemiddelde leeftijd van zzp'ers in Nederland 46 jaar is. In technische en ICT gerelateerd beroepsgroepen is het aandeel vrouwen gering, terwijl zzp'ers die werken als coach, trainer of journalist relatief vaak vrouw zijn.³ In dit hoofdstuk wordt een profielschets gegeven van de zzp'ers in Amsterdam. Wat zijn de demografische en geografische kenmerken van de Amsterdamse zzp'ers? Allereerst wordt ingegaan op verschillende achtergrondkenmerken van de ondervraagde Amsterdamse zzp'ers. Vervolgens wordt een korte profielschets gegeven van de zzp'ers per sector, voor de vier sectoren die in dit onderzoek zijn meegenomen. Daarna gaan we in op de geografische spreiding van de zzp'ers over de stad.

1.1 Zzp'ers meestal hoog opgeleid

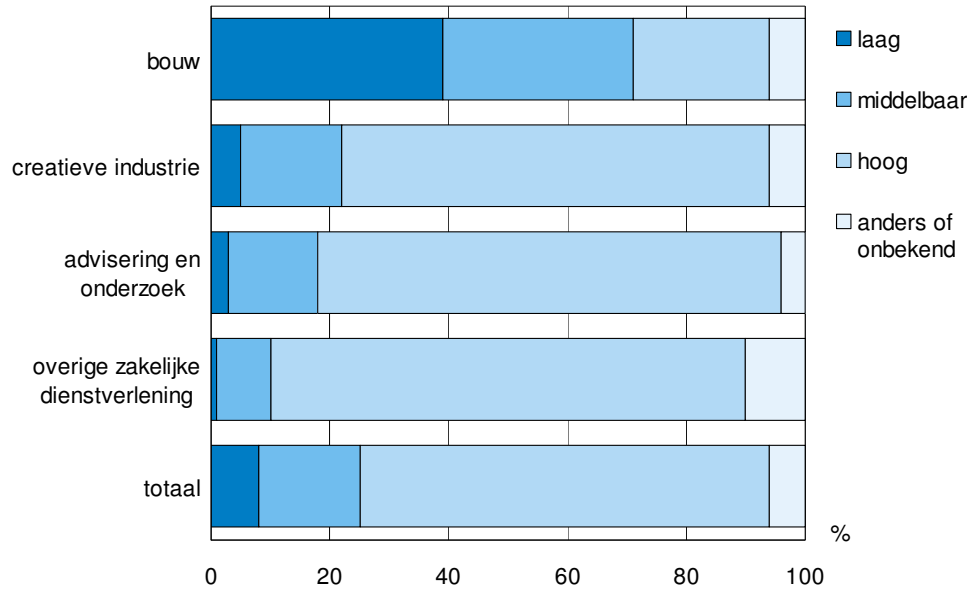
Zzp'ers in Amsterdam zijn met een gemiddelde leeftijd van 47 jaar ongeveer even oud als elders in Nederland (gemiddeld 46 jaar). Zzp'ers die werkzaam zijn in de sector advisering en onderzoek zijn met een gemiddelde leeftijd van 51 jaar het oudst, zzp'ers in de creatieve industrie zijn met gemiddeld 43 jaar het jongst. Creatieve zzp'ers zijn relatief vaak jonger dan 35 jaar (zie bijlage 2, tabel E.1).

Tweederde van de zzp'ers is hoog opgeleid. Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening hebben het vaakst een hoog opleidingsniveau (80%). In de bouwsector ligt het gemiddelde opleidingsniveau lager. In deze laatste sector zijn veel mensen met een beroeps- of vakopleiding werkzaam.

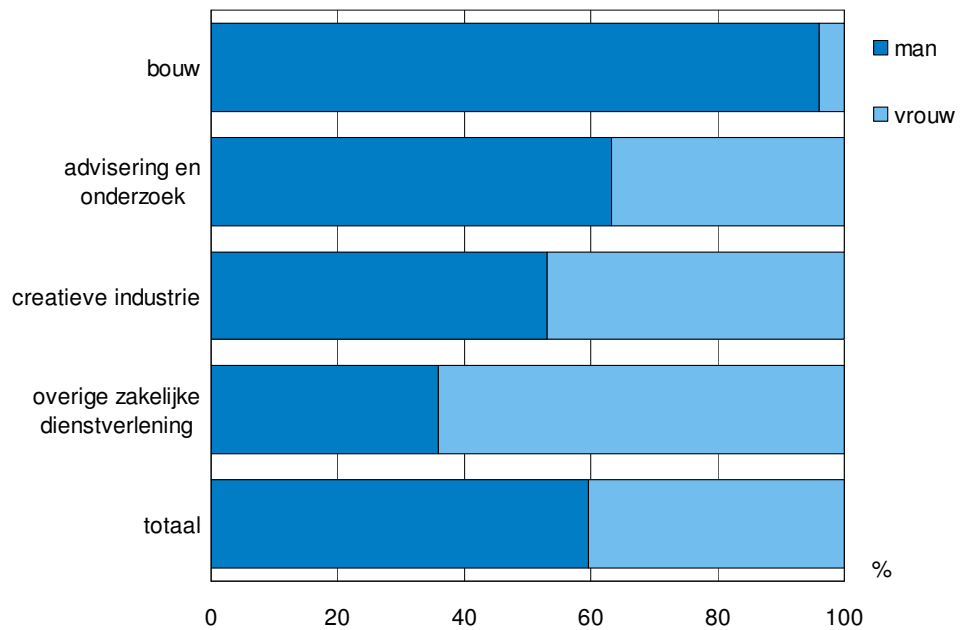
³ Born, van der J.A. "The drivers of career success of the job-hopping professional in de new networked economy-the challenges of being an entrepreneur and an employee". 2009.

Figuur 1.1 Opleidingsniveau zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)

Zestig procent van de zzp'ers is man. Per sector verschilt het aandeel mannen en vrouwen: in de bouwsector zijn vrijwel alleen mannen werkzaam en ook in advisering en onderzoek is het aandeel mannen relatief hoog. In de overige zakelijke dienstverlening zijn daarentegen relatief veel vrouwen werkzaam.

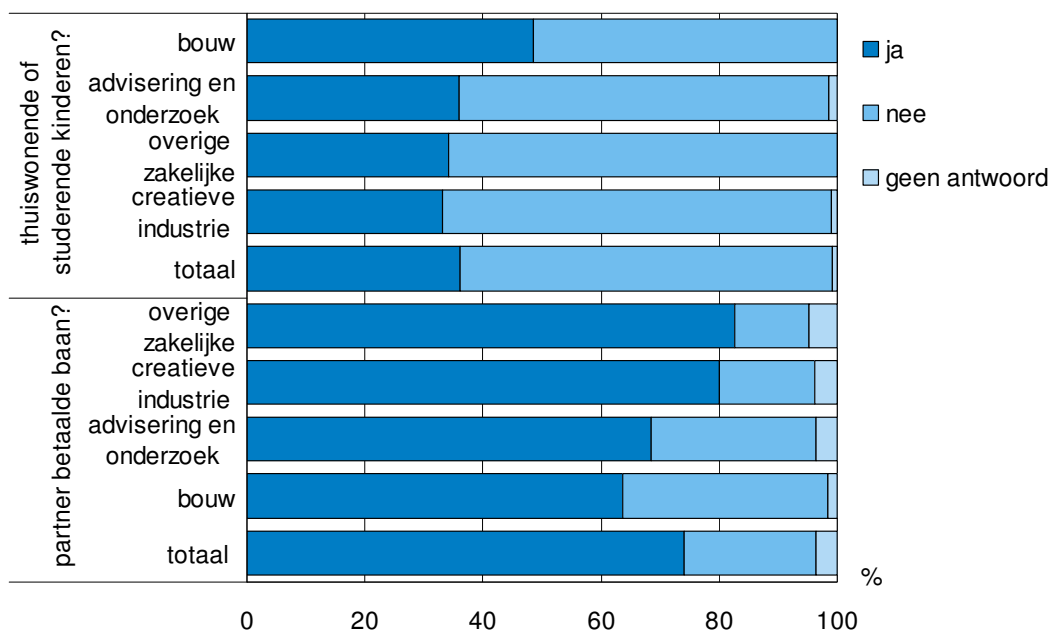
Figuur 1.2 Geslacht zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)

Ruim een derde van de zzp'ers heeft thuiswonende of studerende kinderen. Zzp'ers in de bouw hebben vaker dan andere zzp'ers thuiswonende of studerende kinderen.

Bijna 60% van de zzp'ers heeft een partner waarmee zij een gezamenlijke huishouding voeren. Van de partners heeft driekwart een betaalde baan, gemiddeld voor 32 uur per week. Partners van mannelijke zzp'ers werken gemiddeld minder uren (29 uur) dan partners van vrouwelijke zzp'ers (37 uur). Partners van hoogopgeleide mannelijke zzp'ers werken meer uren (30 uur) dan partners van andere zzp'ers (zowel mannelijk als vrouwelijk). Dit komt redelijk overeen met het landelijke beeld van de werkverdeling tussen mannen en vrouwen. Vrouwen werken volgens berekeningen van het CPB gemiddeld 26 uur per week.

Figuur 1.3 Huishoudkenmerken zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)

Een derde van de zzp'ers heeft naast het zzp-inkomen ook een andere inkomstenbron. Dit is meestal in de vorm van een vaste betrekking (11%) of pensioen (7%). Vooral zzp'ers in de sector adviesing en onderzoek hebben relatief vaak (40%) een andere inkomstenbron, zowel in de vorm van een vaste betrekking (14%) als pensioen (13%). Vooral oudere zzp'ers, die weer relatief vaak werkzaam zijn in de sector adviesing en onderzoek, hebben relatief vaak een andere inkomstenbron ernaast.

1.2 Sectoren nader bekeken

Zzp'ers in de creatieve industrie

De gemiddelde leeftijd van zzp'ers in de creatieve industrie is 43 jaar. Ondernemers die net zijn gestart (minder dan een jaar geleden) zijn gemiddeld iets jonger (42 jaar) dan zzp'ers die al langer voor zichzelf werken (44 jaar). Het opleidingsniveau ligt over het algemeen hoog, 70% heeft een HBO- of WO-opleiding voltooid. De verhouding man (53%)/ vrouw (47%) is binnen deze groep ongeveer gelijk. Vrouwen zijn vaker hoogopgeleid (79%) dan mannen (67%). Partners van zzp'ers in de creatieve industrie hebben relatief vaak een betaalde baan (80%).

De meest genoemde beroepen van deze groep zijn: media professional, kunstenaar, journalist, fotograaf, grafisch ontwerper/vormgever of werkzaam in de reclame.

Zzp'ers in advisering en onderzoek

Zzp'ers in de sector advisering en onderzoek zijn met gemiddeld 51 jaar ouder dan zzp'ers in de andere onderzochte sectoren. Twaalf procent van de ondervraagde zzp'ers is 65 jaar of ouder. Een aantal daarvan heeft aangegeven pas te zijn begonnen na pensionering. Anderen werken al heel lang als zelfstandige, daarvan begint een deel aan stoppen te denken. Er zijn meer mannen werkzaam als zelfstandige in deze sector (63%) dan vrouwen (37%). Dit geldt zowel voor starters als voor zzp'ers die al langer werkzaam zijn.

Het opleidingsniveau ligt hoog, 78% is hoog opgeleid. Tweederde van de partners van zzp'ers in advisering en onderzoek heeft een betaalde baan. Dit aandeel is lager dan bij zzp'ers in de creatieve industrie en in de overige zakelijke dienstverlening.

De zzp'ers zijn veelal werkzaam in een juridische functie, als interim manager of als organisatie adviseur.

Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening

De gemiddelde leeftijd van zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening is 48 jaar. Starters en niet-starters zijn vrijwel even oud (respectievelijk gemiddeld 47 en 48 jaar). Er zijn in de overige zakelijke dienstverlening, in tegenstelling tot andere sectoren, meer vrouwen dan mannen werkzaam (64% is vrouw). Maar er lijkt sprake van een inhaalslag doordat starters in de sector iets vaker van het mannelijk geslacht zijn (53%) dan van het vrouwelijk geslacht (47%).

Tachtig procent van de zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening is hoog opgeleid. Elf procent heeft een onbekend opleidingsniveau, dit betreft meestal een opleiding die in het buitenland is gevolgd. Als de zzp'er een partner heeft, dan heeft die partner relatief vaak (83%) een betaalde baan.

Een groot deel van de zzp'ers in deze sector is werkzaam als tolk/vertaler. Daarnaast betreft het vaak accountants, boekhouders en administrateurs.

Zzp'ers in de bouw

Zzp'ers in de bouw zijn gemiddeld 46 jaar. Het opleidingsniveau is anders verdeeld dan in de andere onderzochte sectoren. Negenendertig procent van de ondervraagden is laag

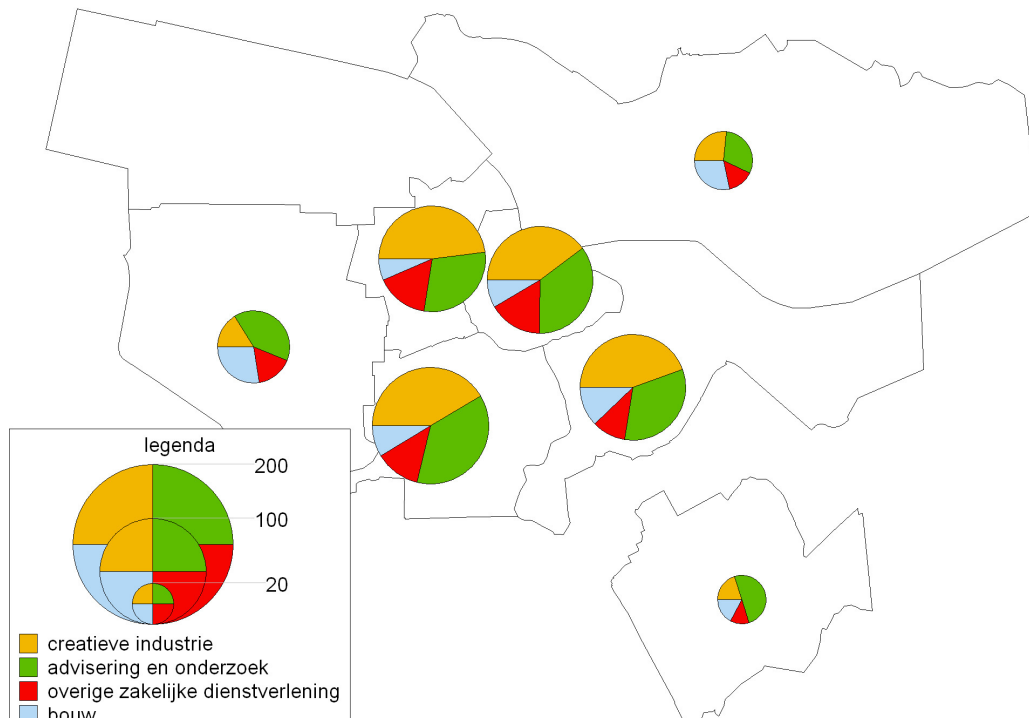
opgeleid en 32% is middelbaar opgeleid. Bijna een kwart heeft een hoog opleidingsniveau (23%) en 6% heeft een ander opleidingsniveau. Zzp'ers in de bouw hebben vaker dan andere zzp'ers thuiswonende of studerende kinderen (49%). De partner van de zzp'ers in de bouw heeft in 64% van de gevallen een betaalde baan. Dit is lager dan gemiddeld (74%) maar bijna net zoveel als in de sector advisering en onderzoek.

Er zijn vrijwel alleen mannen werkzaam als zzp'er in de bouwsector (96%). Het betreft veelal aannemers, vaklieden zoals timmermannen en technische professionals en klusjesmannen.

1.3 Concentratie zzp'ers binnen de ring A10

Zzp'ers concentreren zich binnen de ring A10. In de stadsdelen Zuid, Centrum, West en Oost wonen meer zzp'ers dan in de stadsdelen buiten de ring A10. In Noord en Nieuw-West is het aandeel zzp'ers dat in de bouw werkzaam is relatief groot. In Zuidoost en Nieuw West is het aandeel zzp'ers werkzaam in advisering en onderzoek relatief groot. De zzp'ers in de creatieve industrie concentreren zich meer dan de andere zzp'ers binnen de ring, buiten de ring zijn zij in veel mindere mate te vinden. Het aandeel zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening is in alle stadsdelen vrijwel gelijk. In bijlage 2, tabel E.2 is extra informatie terug te vinden naar sector.

Figuur 1.4 Verdeling zzp'ers over de stadsdelen, 2010 ⁴

⁴ De figuur is gemaakt op basis van het woonadres van de zzp'ers die hebben deelgenomen aan het onderzoek. De grootte van de cirkels geeft de omvang van de groep aan.

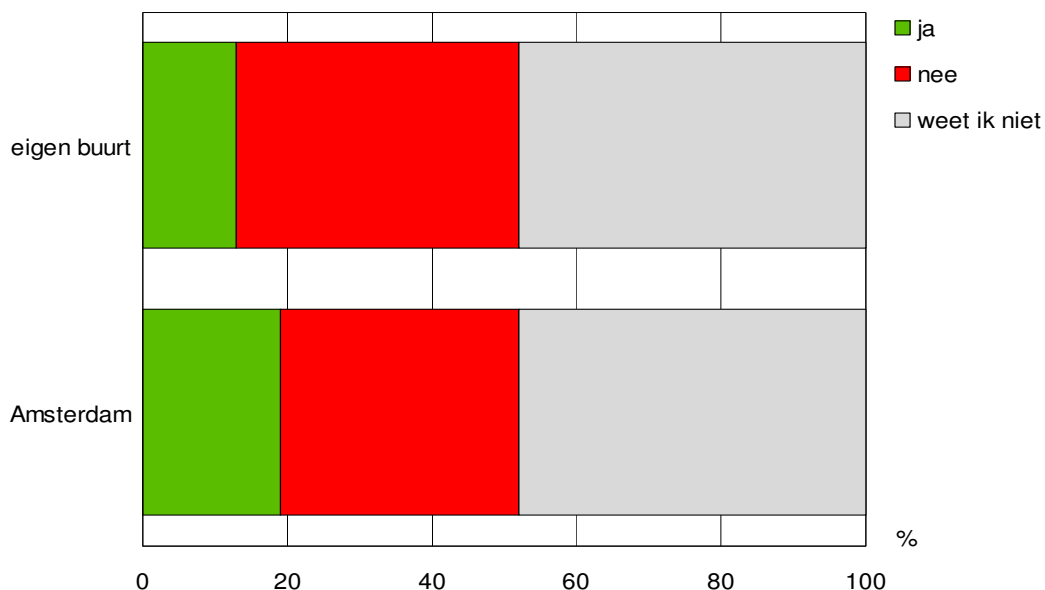
1.4 Volgens een derde te weinig werkplekken beschikbaar

Ruim zestig procent van de zzp'ers werkt (voornamelijk) aan huis. Driekwart van de ondervraagde zzp'ers die aan huis werken heeft er bewust voor gekozen om thuis te werken. Vijftien procent werkt aan huis omdat andere locaties te duur waren, 3% omdat er geen andere locaties beschikbaar waren in de buurt of in Amsterdam.

Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening werken vaker aan huis (84%) dan andere zzp'ers. Zzp'ers in de bouw werken het minst aan huis (51%), dit komt mogelijk doordat hun werkzaamheden veelal gebonden zijn aan de locatie van de klant.

Veel zzp'ers weten niet of er voldoende werkunits voor zzp'ers beschikbaar zijn in hun buurt en in Amsterdam in het algemeen (48%). Een derde zegt dat er te weinig units beschikbaar zijn in Amsterdam en 20% vindt dat er genoeg werkplekken zijn. Vooral zzp'ers die er niet bewust voor hebben gekozen om aan huis te werken vinden dat er te weinig units beschikbaar zijn in hun buurt en in Amsterdam. Er is op basis van dit onderzoek geen specifiek stadsdeel of wijk aan te wijzen waar volgens zzp'ers te weinig werkplekken beschikbaar zijn. Ook is het niet één bepaalde sector die vindt dat er te weinig werkplekken zijn.

Figuur 1.5 Beschikbaarheid voldoende werkplekken voor zzp'ers naar sector, 2010

Gevraagd naar maatregelen die de gemeente zou kunnen nemen om de gevolgen van de huidige economische crisis te bespreken geven zzp'ers aan dat dit vooral kan door er betaalbare bedrijfsruimte voor zzp'ers beschikbaar te stellen en het verlagen van (gemeentelijke) belastingen. De zzp'ers die willen dat de gemeente zorgt voor betaalbare bedrijfsruimte zijn vaak degenen die er niet bewust voor hebben gekozen om aan huis te werken.

De stad bereikbaar houden en parkeertarieven verlagen is volgens een deel van de zzp'ers een oplossing. Startende zzp'ers vinden vaak dat de gemeente subsidies beschikbaar zou moeten stellen aan hen. Daarnaast worden onder andere 'minder regels', 'meer investeren', 'niet bezuinigen op de culturele sector' en 'het versoepelen van aanbestedingsregels' genoemd.

Figuur 1.6 Mogelijke acties gemeente gevolgen huidige economisch situatie zzp'ers te beperken, 2010

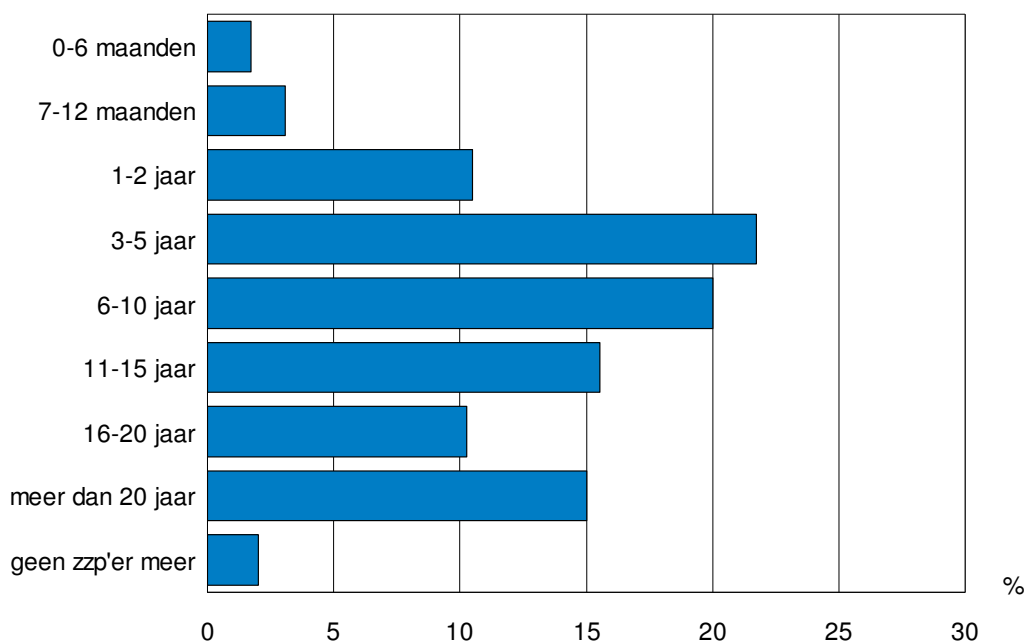
2 Start en motivatie

In dit hoofdstuk staan de motieven van zzp'ers om voor zichzelf te beginnen centraal en het moment van inschrijven bij de Kamer van Koophandel.

2.1 Autonomie en flexibiliteit belangrijkste startredenen

De zzp'ers zijn vaak eerst een tijd werkzaam geweest in loondienst waarna zij voor zichzelf zijn begonnen. De helft van de ondervraagde zzp'ers heeft meer dan 20 jaar werkervaring in totaal, terwijl maar 15% meer dan 20 jaar werkervaring heeft als zzp'er. De zzp'ers zijn veelal meer dan 3 jaar werkzaam als zzp'er. Er zijn geen verschillen tussen de sectoren in de tijd dat ze als zzp'er werken.

Figuur 2.1 Werkervaring zzp'ers als zzp'er, 2010 (procenten)

EIM⁵ heeft in 2007 geconstateerd dat zzp'ers vooral positief georiënteerde motieven hebben om te starten, zoals eigen baas kunnen zijn, meer vrijheid hebben om naar eigen inzicht te kunnen handelen, zelf tijd in kunnen delen en tot uiting brengen van vakmanschap. Onder Amsterdamse zzp'ers is meer autonomie de meest genoemde startreden (50%) gevolgd door meer flexibiliteit (41%). Op ruime afstand volgen betere balans tussen werk en privé (22%) en betere financiële beloning (21%).

Figuur 2.2 Redenen om als zelfstandige te gaan werken, 2010

Bron: O+S, bewerking Wordle

Meer autonomie is in alle sectoren de meest genoemde reden om als zelfstandige te beginnen. Voor zzp'ers in de zakelijke sector wordt deze reden op de voet gevolgd door meer flexibiliteit om eigen tijd in te delen. Deze reden wordt door zzp'ers in deze sector veel vaker genoemd (60%) dan in andere sectoren. Ook meer variëteit in het werk, betere balans tussen werk en privé, meer aandacht voor kwaliteit en ontevredenheid over leidinggevendenden worden door deze groep relatief vaak genoemd. Voor zzp'ers is in creatieve industrie wordt meer variëteit in het werk vaker genoemd dan door zzp'ers in de sectoren advisering en onderzoek en bouw. Zelfstandigen in de bouwsector zijn relatief vaak voor zichzelf begonnen vanwege de betere financiële beloning (28%). Meer flexibiliteit wordt door deze groep juist relatief weinig genoemd. De redenen van zzp'ers in advisering en onderzoek komen redelijk overeen met het gemiddelde (zie tabel E.3 in bijlage 2).

⁵ EIM Pleijster, F., en P. van der Valk (2007), Van onbemind tot onmisbaar, de economische betekenis van zzp'ers nu en in te toekomst. Zoetermeer 2007

2.2 Inschrijving handelsregister zorgt voor “kunstmatige” stijging zzp'ers

Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Handelsregisterwet in werking getreden. Hierdoor zijn zzp'ers verplicht om zich in te schrijven bij de Kamer van Koophandel. Voor juli 2008 konden zzp'ers zich ook al inschrijven bij de Kamer van Koophandel maar was er geen verplichting waardoor een deel van de zzp'ers niet ingeschreven stond.

Door de nieuwe wet heeft ongeveer een kwart van de zzp'ers die al enige tijd werkzaam zijn als zzp'er zich sinds juli 2008 ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Dit zorgt voor vertekening in de cijfers over het aantal zzp'ers in Amsterdam en in Nederland. Er lijkt sprake van een sterke groei terwijl deze groei grotendeels administratief van aard is.

Voorals zpp'ers in de creatieve industrie zijn zich toen pas gaan inschrijven (36%), terwijl in de bouwsector de nieuwe wetgeving nauwelijks tot meer inschrijvingen heeft geleid (2%).

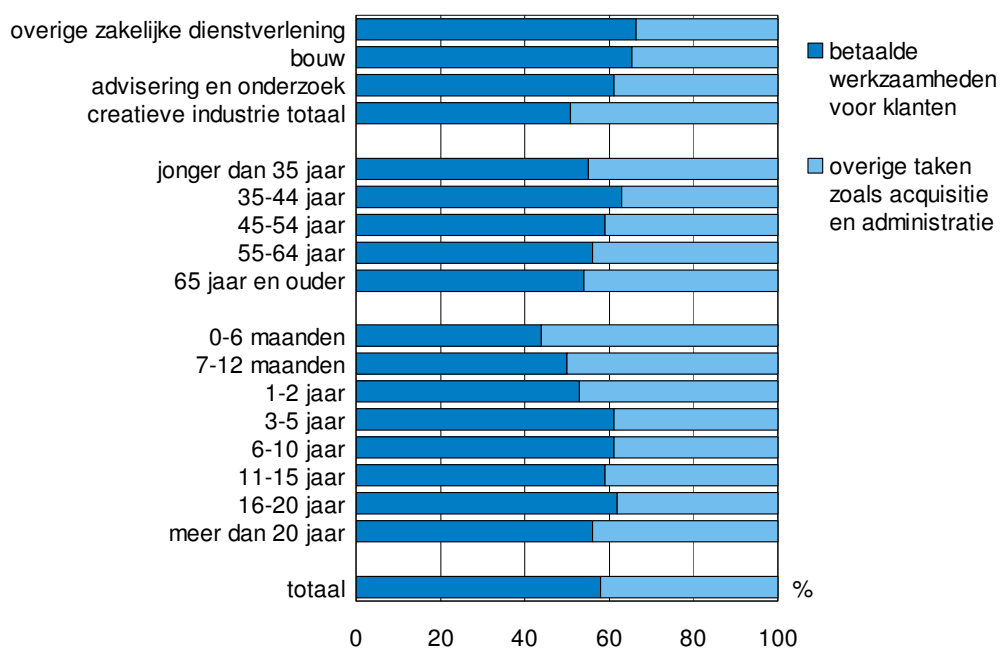
3 Tijdsverdeling

Dit hoofdstuk beschrijft de werktijdverdeling van zzp'ers. Hoeveel tijd besteden zij aan acquisitie? En hoeveel tijd aan opleidingen? Daarnaast wordt aandacht besteed aan de opdrachten die zij doen (voor wie en hoeveel) en de vraag naar hun diensten vanuit de markt. Tenslotte komt de tevredenheid van ondernemers met het bedrijfsresultaat aan de orde en wordt ingegaan op de relatie tussen de zzp'ers en hun klanten.

3.1 Meeste tijd besteed aan betaalde opdrachten

Gemiddeld besteden zzp'ers rond de 60% van hun werktijd aan betaalde opdrachten. De rest van hun tijd besteden zij aan niet betaalde opdrachten (10%), acquisitie (10%), administratieve taken (10%) en overige taken (10%). Hoe langer men werkzaam is als zzp'er des te minder tijd er wordt besteed aan andere taken dan betaalde opdrachten, zoals acquisitie en overige taken. Jongeren, die ook vaker dan ouderen nog maar kort als zzp'er werken, besteden relatief veel tijd aan acquisitie. Zzp'ers in de bouw (65%) en in de overige zakelijke dienstverlening (66%) besteden gemiddeld een groter deel van hun werktijd aan betaalde werkzaamheden voor klanten dan zzp'ers in advisering en onderzoek (61%), en veel meer dan zzp'ers in de creatieve industrie (51%). (zie tabel E.4 in bijlage 3).

Figuur 3.1 Verdeling werktijd over betaalde werkzaamheden voor klanten en overige werkzaamheden, 2010

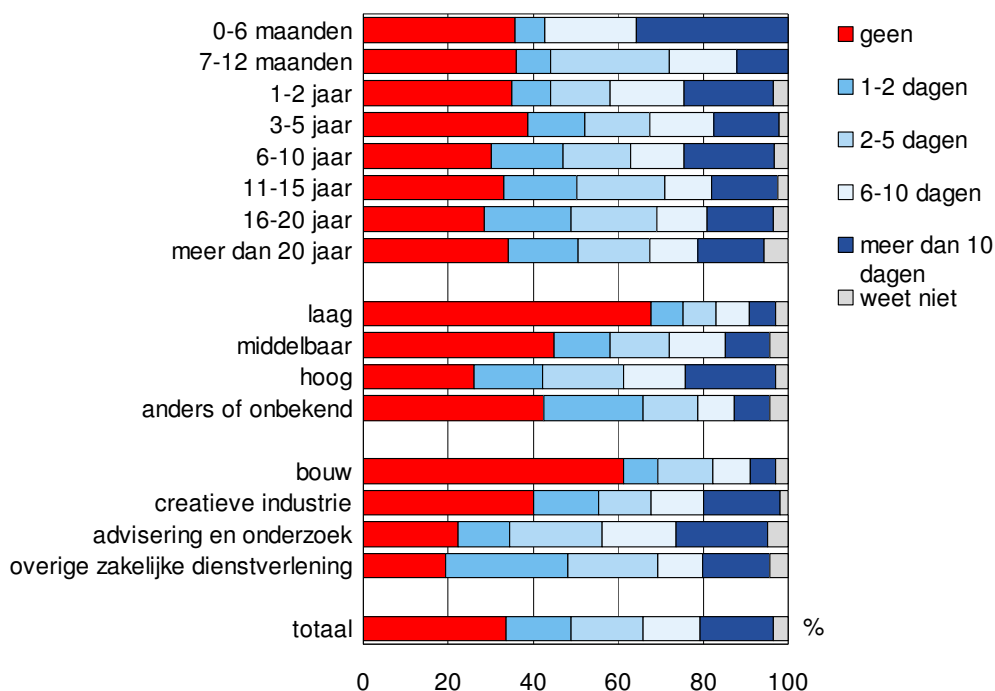
Uit de ZZZP Barometer⁶ blijkt dat op landelijk niveau zzp'ers gemiddeld 25% van hun tijd besteden aan acquisitie. Amsterdamse zzp'ers lijken dus, zelfs in tijden dat het economisch minder goed gaat, relatief weinig tijd te besteden aan acquisitie.

3.2 Bouwsector doet het minst aan scholing

Veel zzp'ers besteden weinig tijd aan scholing en als zij aan scholing doen is dit meestal maar voor een enkele dag of een paar dagen per jaar (zie figuur 3.2).

Zzp'ers die nog maar heel kort (0-6 maanden) als zelfstandige werken hebben sindsdien gemiddeld meer tijd besteed aan scholing dan andere zzp'ers. Wanneer zzp'ers een half jaar of meer werkzaam zijn als zelfstandige lijkt de tijd die zij besteden aan scholing te stabiliseren. Opleidingsniveau en sector beïnvloeden het al dan niet tijd besteden aan scholing sterk, hoger opgeleiden doen meer aan bijscholing dan lager opgeleiden. Van de laag opgeleiden heeft tweederde het afgelopen jaar geen tijd besteed aan scholing, van de middelbaar opgeleiden was dit bijna de helft en van de hoog opgeleiden deed een kwart niets aan scholing. Dit hangt deels samen met de sectoren waarin ze werkzaam zijn. Zzp'ers in de bouwsector zijn relatief laag opgeleid. Dit is ook de sector waarin de minste tijd besteed wordt aan scholing, 61% volgde afgelopen jaar geen training of cursus. Ook in de creatieve industrie ligt het aantal zzp'ers dat tijd besteed aan scholing lager dan onder zzp'ers in de sectoren advies en onderzoek en overige zakelijke dienstverlening.

Figuur 3.2 Aantal dagen dat gemiddeld per jaar wordt besteed aan scholing, naar duur zzp'er, opleidingsniveau en sector, 2010 (procenten)

⁶ Sakkers, J.: 'ZZP Barometer; Hoe werf ik klanten als zzp'er, structureel ZZP onderzoek'. Maart 2010, VictorMundi.com

3.3 Zichtbaar door eigen website en persoonlijke voorstellen aan klanten

Een eigen website is voor bijna de helft van de zzp'ers dé manier om zichtbaar te zijn voor potentiële klanten. Ook het benaderen van potentiële klanten met een persoonlijk voorstel wordt veel gedaan (32%). Eén op de vijf zzp'ers is lid van organisaties en businessclubs om te netwerken. Dit wordt vooral vaak gedaan door zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening.

Voorals zzp'ers in de creatieve industrie publiceren relatief vaak in vakbladen terwijl zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening hun diensten relatief vaak aanbieden via bemiddelingsbureaus (20%). Zzp'ers in de bouw werken vooral door mond tot mond reclame of via via aan zichtbaarheid voor klanten.

Tabel 3.3 Gebruikte methoden om onderneming zichtbaar te maken voor potentiële klanten, naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
eigen website	70	30	45	28	47
persoonlijk met een voorstel	39	22	38	30	32
lid van organisaties/business clubs om te netwerken	20	14	38	5	19
regelmatig publiceren	23	9	7	13	15
bemiddelingsbureaus	10	10	20	5	11
cursussen/trainingen geven aan anderen	7	4	4	2	5
spreken op congressen	3	4	1	1	3
anders	29	45	33	47	37
weet ik niet, geen antwoord	5	16	3	10	9

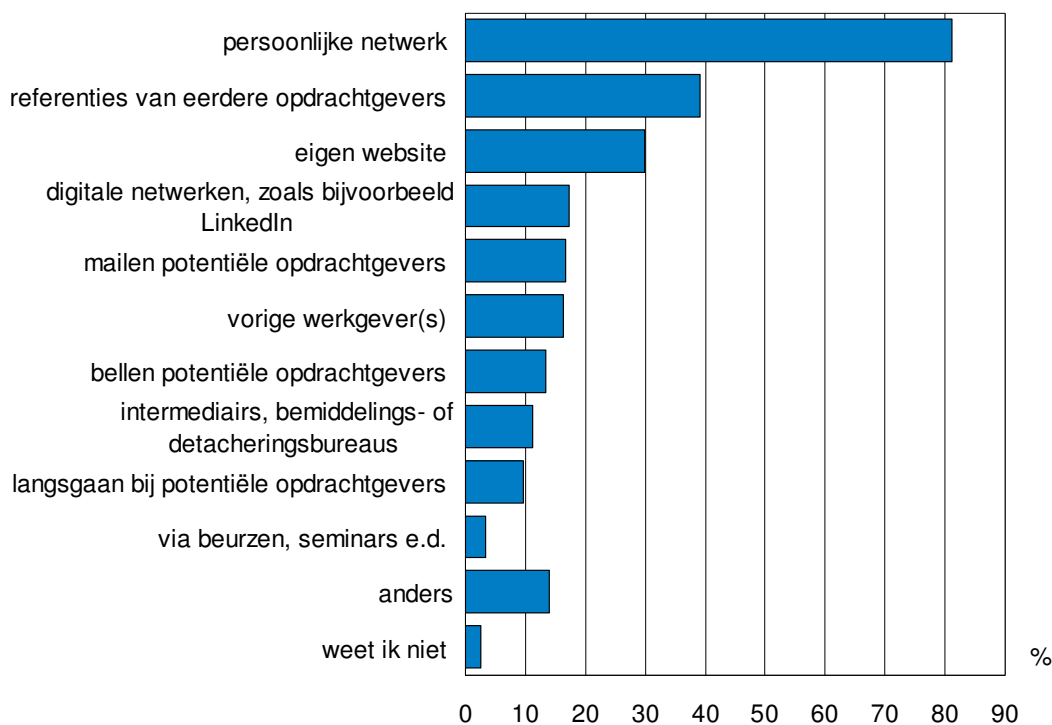
Binnenhalen nieuwe klanten

Het persoonlijke netwerk van zzp'ers is de belangrijkste bron om klanten binnen te halen (81%). Op grote afstand volgen referenties van eerdere opdrachtgevers (39%) en de eigen website (30%).

Ook op landelijk niveau blijkt dat zzp'ers hun (nieuwe) klanten vooral binnenhalen via het persoonlijke netwerk (80%) en referenties van eerdere opdrachtgevers (55%). Referenties van eerdere opdrachtgevers worden in Amsterdam minder vaak genoemd dan landelijk. Amsterdamse zzp'ers hebben de eigen website met 30% op drie staan, landelijk worden intermediairs (35%) vaker genoemd dan de eigen website (27%)⁷.

⁷ Sakkers, J.: 'ZZP Barometer; Hoe werf ik klanten als zzp'er, structureel ZZP onderzoek'. Maart 2010, VictorMundi.com

Figuur 3.4 Gebruikte methoden voor het binnenhalen van klanten, 2010 (procenten)

Zzp'ers in de creatieve industrie krijgen meer dan andere zzp'ers klanten via hun persoonlijke netwerk (90%), via hun eigen website (43%), via digitale netwerken (23%) en door actief te mailen, bellen of langs te gaan bij potentiële klanten. Ook zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening krijgen relatief vaak klanten binnen door zelf actief te bellen, mailen of langs te gaan bij potentiële opdrachtgevers. Referenties van eerdere opdrachtgevers (61%) zijn door deze groep veel vaker genoemd dan door andere zzp'ers (zie bijlage 2, tabel E.5).

Klantenbinding bestaande klanten

Bijna de helft van de zzp'ers (47%) zegt niets te doen om bestaande klanten te behouden, zij komen volgens hen vanzelf terug. Zzp'ers die wel iets doen om klanten te behouden doen dit vooral door af en toe een email te sturen of te bellen. Ook langsgaan om koffie te drinken of te lunchen of dineren is redelijk gebruikelijk. Twintig procent zegt enige tijd na afronding van een project weer contact op te nemen met een klant.

In de creatieve industrie wordt meer gemaïld naar klanten om contacten te onderhouden dan in de andere sectoren. Ook langsgaan om koffie te drinken of te lunchen/dineren lijkt hier gebruikelijker. Zeventig procent van de zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening zegt vrijwel niets te doen om contacten te onderhouden, omdat klanten vanzelf terugkomen. Vooral in bouw lijkt het onderhouden van contacten minder gebruikelijk (20%). Dit lijkt logisch omdat bouwwerkzaamheden op een gegeven moment klaar zijn.

Tabel 3.5 Klantenbinding met bestaande klanten naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
email sturen	51	28	40	21	38
bellen	37	38	29	39	37
koffiedrinken	29	23	15	20	24
lunchen\dineren	27	23	17	11	22
contact opnemen na afronding project	25	16	14	21	20
niets, ze komen terug	41	47	70	38	47
onderhoud zelden of nooit contacten	9	11	11	20	12
weet ik niet, geen antwoord	0	0	0	0	4

3.4 Gemiddeld 43 opdrachten per jaar

Er zijn maar weinig zzp'ers die voor één bepaalde groep klanten werken, bijvoorbeeld alleen particulieren of alleen het bedrijfsleven. De meeste zzp'ers werken voor meerdere soorten opdrachtgevers, kleine bedrijven (55%) en particulieren (47%) worden het meest genoemd.

Zzp'ers in de creatieve industrie doen relatief veel opdrachten voor het bedrijfsleven (zowel groot als klein) maar ook door de overheid (klein en middelgroot) worden zij relatief vaak ingehuurd. Zzp'ers in adviesing en onderzoek voeren vaak opdrachten uit voor kleine bedrijven terwijl zelfstandigen in de sector overige zakelijke dienstverlening veel vaker dan andere zzp'ers opdrachten uitvoeren voor grote overheidsinstellingen. Voor het bedrijfsleven en voor andere zzp'ers doen zij ook relatief veel. Zzp'ers in de bouwsector werken veel vaker dan zzp'ers in andere sectoren voor particulieren (zie tabel E.6 bijlage 2).

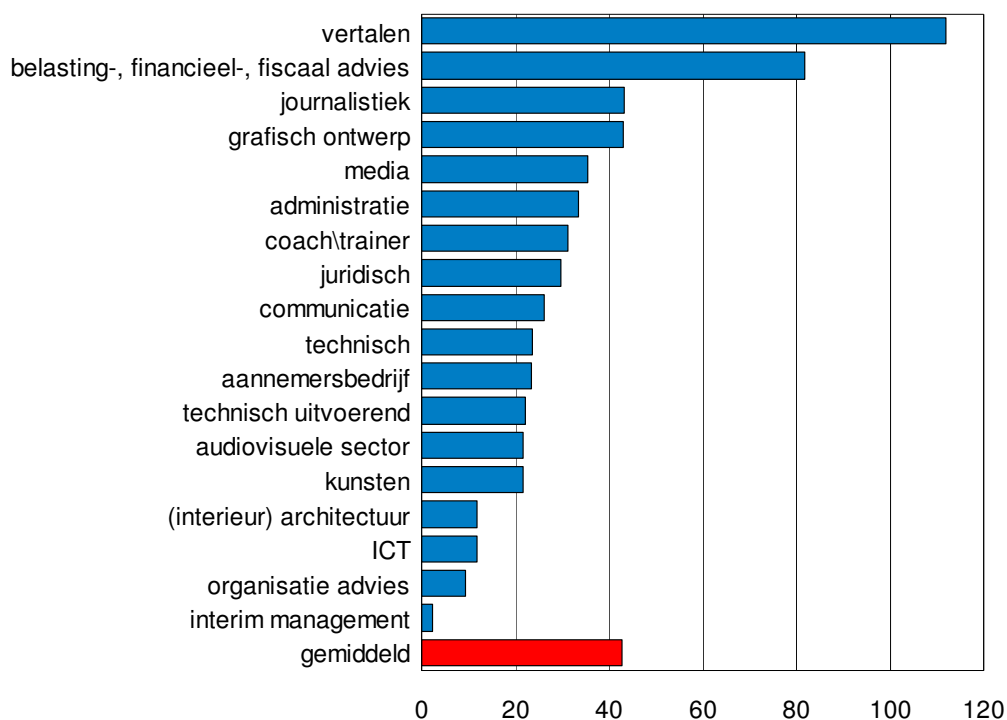
Tabel 3.6 Type opdrachtgevers naar sector, 2010 (procenten)

	totaal
overheid klein (minder dan 50 medewerkers)	8
overheid middelgroot (50-250 medewerkers)	9
overheid groot (meer dan 250 medewerkers)	11
semioverheidsinstellingen	6
bedrijfsleven klein (minder dan 50 medewerkers)	55
bedrijfsleven middel (50-250 medewerkers)	34
bedrijfsleven groot (meer dan 250 medewerkers)	24
bedrijfsleven, onbekend hoe groot	5
andere zzp'ers	29
particulieren	47
anders	3
weet ik niet, geen antwoord	1

Het aantal opdrachten hangt samen met de duur van de opdrachten en wordt sterk bepaald door de beroepsgroep van de zzp'er. De beroepsgroepen met veel opdrachten,

zoals vertalers, belastingadviseurs, journalisten en grafisch ontwerpers, hebben meestal opdrachten van korte duur. Beroepsgroepen met weinig opdrachten zoals interim managers, organisatieadviseurs, ICT'ers en architecten hebben juist vaak opdrachten van lange duur.

Figuur 3.7 Gemiddeld aantal opdrachten in 2009 naar beroep, 2010 (procenten)

Gemiddeld hebben de zzp'ers in 2009 43 opdrachten gehad. Het aantal opdrachten loopt echter uiteen van nul (2%) tot 1.000. Een kwart van de ondernemers had maximaal vijf opdrachten in 2009 en de helft van de zzp'ers had maximaal 19 opdrachten. Maar een kleine groep (8%) had in 2009 meer dan 100 opdrachten. De gemiddelde duur van een opdracht wisselt voor veel zzp'ers sterk per opdracht (39%). Bijna een kwart heeft vooral opdrachten van minder dan één week (23%). Zzp'ers in de bouw hebben ten opzichte van de andere zzp'ers relatief veel opdrachten van tussen de één en vier weken. Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening doen relatief veel korte opdrachten (minder dan één week) (zie bijlage 2, tabel E.7).

4 Financiële situatie, tarieven en verzekeringen

In dit hoofdstuk staat de financiële situatie van zzp'ers centraal. Allereerst wordt ingegaan op de financiële reserves van zzp'ers. Vervolgens wordt in beeld gebracht of en hoe zzp'ers verzekerd zijn en pensioen opbouwen, tenslotte volgt een beschrijving van de gehanteerde tarieven.

4.1 Vier op de tien zzp'ers volledig afhankelijk van zzp-inkomen

Een derde van de zzp'ers heeft naast het zzp-inkomen een andere inkomstenbron. Dit betreft meestal inkomen uit een vaste betrekking (11%) of pensioen (7%). Dit komt relatief veel voor in de sector advisering en onderzoek, 14% heeft een vaste betrekking en 13% heeft pensioen. Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening en de creatieve industrie hebben juist relatief vaak *geen* andere inkomstenbron. Oudere zzp'ers hebben vaker dan gemiddeld naast hun zzp-inkomen een andere inkomensbron, meestal in de vorm van een vaste betrekking of pensioen.

Tabel 4.1 Andere inkomstenbronnen naast het zzp'er inkomen, naar sector, 2010 (procenten)

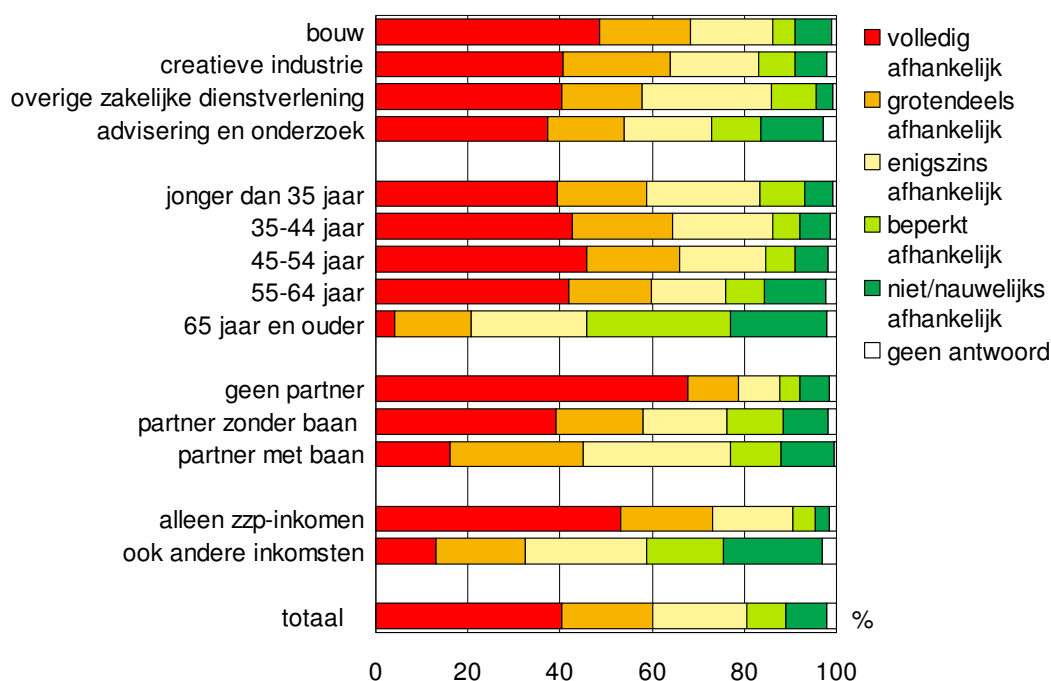
	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
nee	73	60	75	69	68
vaste betrekking	10	14	8	10	11
pensioen	2	13	6	4	7
uitkering	5	7	2	3	5
rente/dividend	3	5	4	2	3
anders	8	8	10	12	9
weet ik niet, geen antwoord	1	1	0	1	1

Vier op de tien zzp'ers zijn vrijwel volledig (75-100% van het gezinsinkomen) afhankelijk van het inkomen dat binnenkomt door hun werk als zzp'er. Financiële afhankelijkheid van het zzp-inkomen hangt sterk samen met de leeftijd van de zzp'er (65-plussers minst afhankelijk door AOW en pensioen), overige inkomsten (andere baan of pensioen) en de samenstelling van het huishouden.

De volgende groepen zijn het meest afhankelijk van het zzp-inkomen:

- zzp'ers in de bouw zijn vaker dan andere zzp'ers volledig afhankelijk van hun zzp-inkomen;
- zzp'ers zonder partner zijn het vaakst volledig financieel afhankelijk van het zzp-inkomen, zzp'ers met een partner zonder betaalde baan zijn iets minder vaak volledig afhankelijk van het zzp-inkomen en zzp'er met een partner met een betaalde baan zijn het minst financieel afhankelijk van hun zzp-inkomsten.
- zzp'ers die geen andere inkomstenbron hebben dan het zzp-inkomen zijn, zoals verwacht, vaker volledig financieel afhankelijk van het zzp-inkomen dan zzp'ers die ook andere inkomsten hebben.

Figuur 4.2 Financiële afhankelijkheid zzp'ers van hun zzp-inkomen, 2010 (procenten)

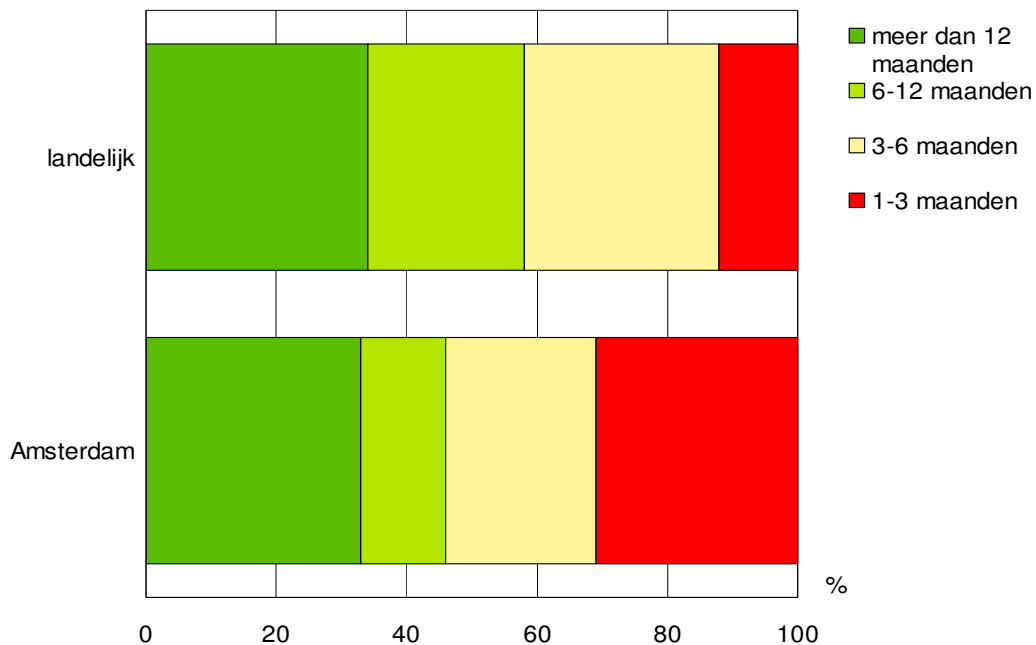

4.2 Amsterdamse zzp'ers hebben geringe financiële buffer

Een derde van de Amsterdamse zzp'ers beschikt niet (meer) over financiële reserves. Dit is veel ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Uit de ZZZP barometer⁸ blijkt dat landelijk 24% van de zzp'ers geen financiële reserve (meer) heeft. Ook de omvang van de financiële reserve van Amsterdamse zzp'ers is kleiner dan landelijk. Het aandeel zzp'ers in Amsterdam dat meer dan 12 maanden buffer heeft is vrijwel gelijk aan het gemiddelde in Nederland, echter een derde van de Amsterdams zzp'ers heeft een buffer om één tot drie maanden te overbruggen, terwijl dit landelijk 12% is.

⁸ Sakkers, J. 'ZZP Barometer, Samenwerken met collega-ondernemers, structureel ZZP onderzoek'. Juni 2010, VictorMundi.com

Figuur 4.3 Omvang financiële buffer, vergelijking Amsterdamse zzp'ers met landelijke cijfers, 2010 (procenten)

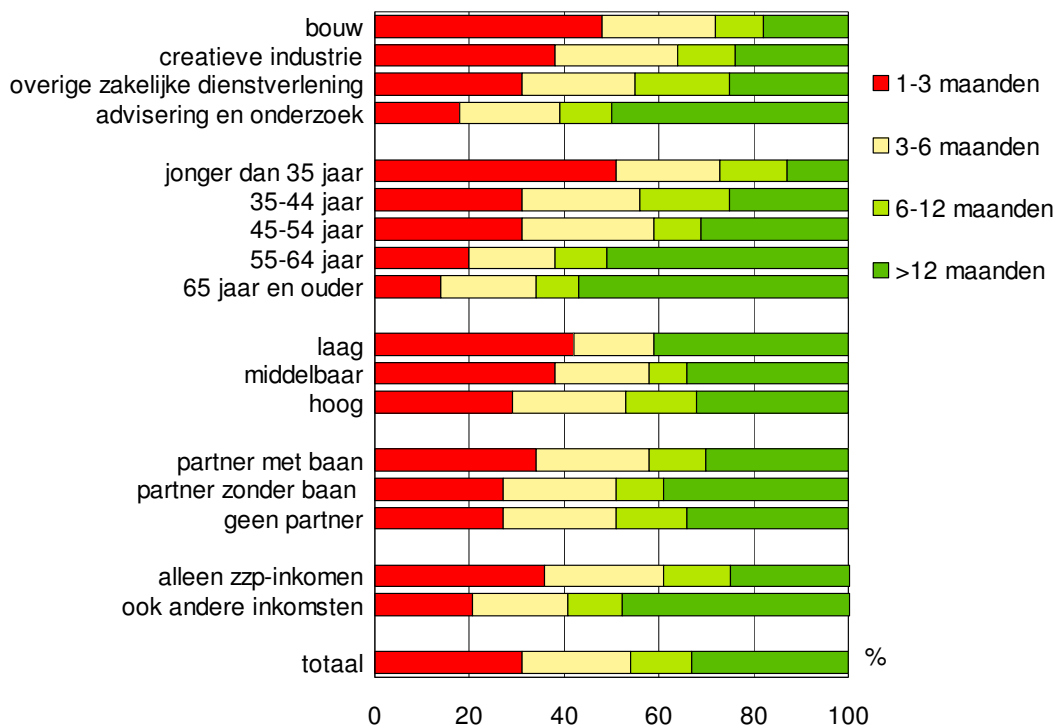

Vooraf in de bouwsector is sprake van weinig financiële reserve, de helft van de zzp'ers in de bouw heeft geen financiële reserve (meer) en het aandeel dat het maximaal 3 maanden kan volhouden op de aanwezige financiële reserve is groot. Zzp'ers in advisering en onderzoek en in de overige zakelijke dienstverlening kunnen het langst zonder opdrachten.

Jonge zzp'ers hebben minder financiële reserve dan oudere zzp'ers. Laag opgeleiden hebben, mogelijk mede door het lagere uurloon, een minder grote financiële reserve dan middelbaar en hoog opgeleiden.

De aanwezigheid van een partner met een betaalde baan of een andere inkomstenbron naast het zzp-inkomen zorgt ook voor iets meer financiële zekerheid, zij hebben vaker dan zzp'ers zonder partner (met baan) en zzp'ers zonder andere inkomsten een financiële reserve waar zij het minimaal een jaar mee kunnen uithouden.

Figuur 4.4 Aanwezigheid van financiële reserves, 2010 (procenten)

4.3 Bijna een derde heeft geen zorgverzekering

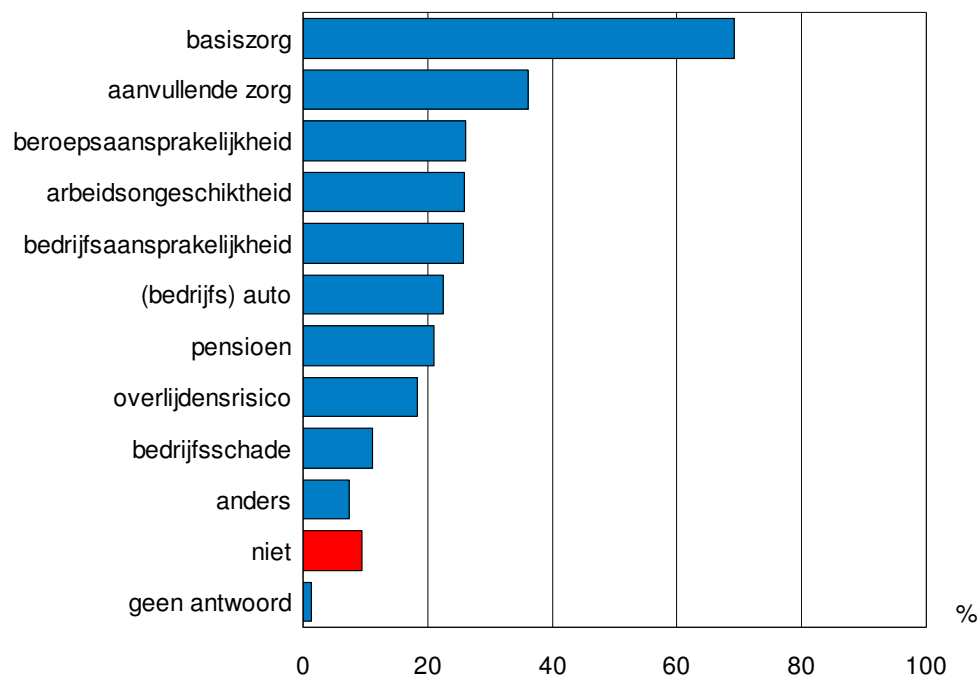
Zzp'ers hebben de naam zich weinig te verzekeren. Uit dit onderzoek blijkt dat 9% van de zzp'ers zich helemaal nergens voor heeft verzekerd.

Hoewel de (verplichte) basiszorgverzekering (69%) en de aanvullende zorgverzekering (38%) de meest gebruikte verzekeringen van zzp'ers zijn, is toch bijna een derde van de zzp'er helemaal niet verzekerd voor zorg. Vooral jonge zzp'ers (onder de 35 jaar) hebben relatief vaak geen zorgverzekering. Dit is opvallend omdat in principe alle Nederlanders zo'n verzekering zouden moeten hebben. Uit cijfers van het CBS blijkt dat 1,2% van de Nederlanders geen zorgverzekering heeft.⁹ Zzp'ers die geen zorgverzekering hebben, verzekeren zich ook relatief weinig voor andere zaken; van de zzp'ers zonder zorgverzekering heeft 30% helemaal geen verzekering.

Een kwart van de zzp'ers heeft een beroepsaansprakelijkheidsverzekering, eveneens een kwart heeft een arbeidsongeschiktheidsverzekering en nog eens een kwart heeft een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering. Andere verzekeringen zijn door veel minder zzp'ers afgesloten.

⁹ CBS, statline

Figuur 4.5 Verzekeringen zzp'ers, 2010 (procenten)

De belangrijkste verschillen in verzekeren tussen de sectoren en leeftijden zijn:

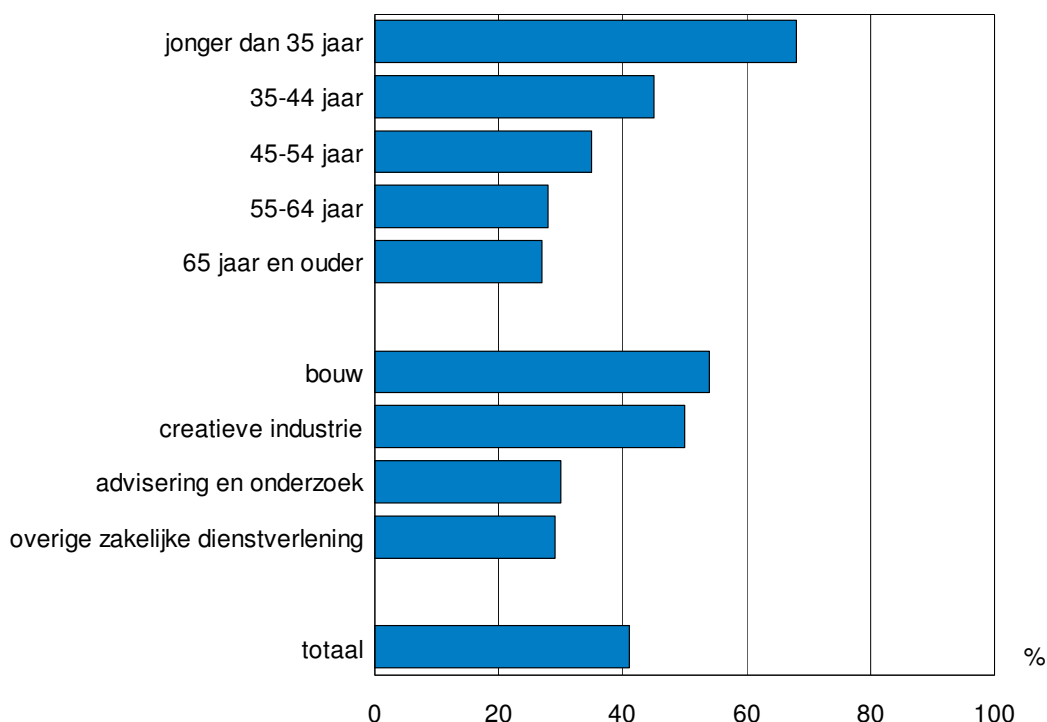
- Zzp'ers in de sector *adviesing en onderzoek* hebben het minst vaak een basiszorgverzekering, 43% zegt zo'n verzekering *niet* te hebben. Zij hebben daarentegen relatief vaak een beroepsaansprakelijkheidsverzekering (44%).
- De zzp'ers in de *overige zakelijke dienstverlening* hebben ten opzichte van andere zzp'ers juist relatief vaak wel een basiszorgverzekering (85%), aanvullende zorgverzekering (56%) en/of pensioenverzekering (32%).
- De zzp'ers die in de *bouwsector* werkzaam zijn hebben vaker dan gemiddeld een (bedrijfs)autoverzekering (42%), bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering (42%) of een bedrijfsschadeverzekering (26%).
- Van de zzp'ers die werkzaam zijn in de *creatieve industrie* hebben er relatief weinig een beroepsaansprakelijkheidsverzekering maar zijn verder gemiddeld verzekerd.
- Oudere zzp'ers hebben minder vaak een arbeidsongeschiktheidsverzekering dan jongeren zzp'ers.

In tabel E.8 in bijlage 2 zijn alle cijfers terug te vinden.

4.4 Weinig zzp'ers met pensioenvoorziening in bouw en creatieve industrie

Vier op de tien zzp'ers hebben *geen* pensioen geregeld, zij zien hun eigen huis of hun eigen zaak ook niet als pensioen. Vooral onder jongeren speelt het opbouwen van pensioen nog niet, ongeveer 70% heeft niets geregeld. Maar ook onder oudere zzp'ers bouwt niet iedereen pensioen op, bijna een derde van de oudere zzp'ers doet dit niet. Het aandeel zzp'ers zonder pensioenvoorziening is het laagst in de sector overige zakelijke dienstverlening (31%) en het hoogst in de bouw (59%).

Figuur 4.6 Aandeel zzp'ers dat niets heeft geregeld voor pensioen, 2010 (procenten)

Een lijfrentepolis (20%) is de pensioenvoorziening die de meeste zzp'ers zeggen te hebben, gevolgd door fiscale oudedagsreserve en pensioenverzekering (beide 13%). Acht procent heeft (pensioen) beleggingen als pensioen en zeven procent ziet het eigen bedrijf als pensioen. Ander genoemde pensioenvoorzieningen zijn "zelf sparen", "mijn huis" en "via mijn werkgever".

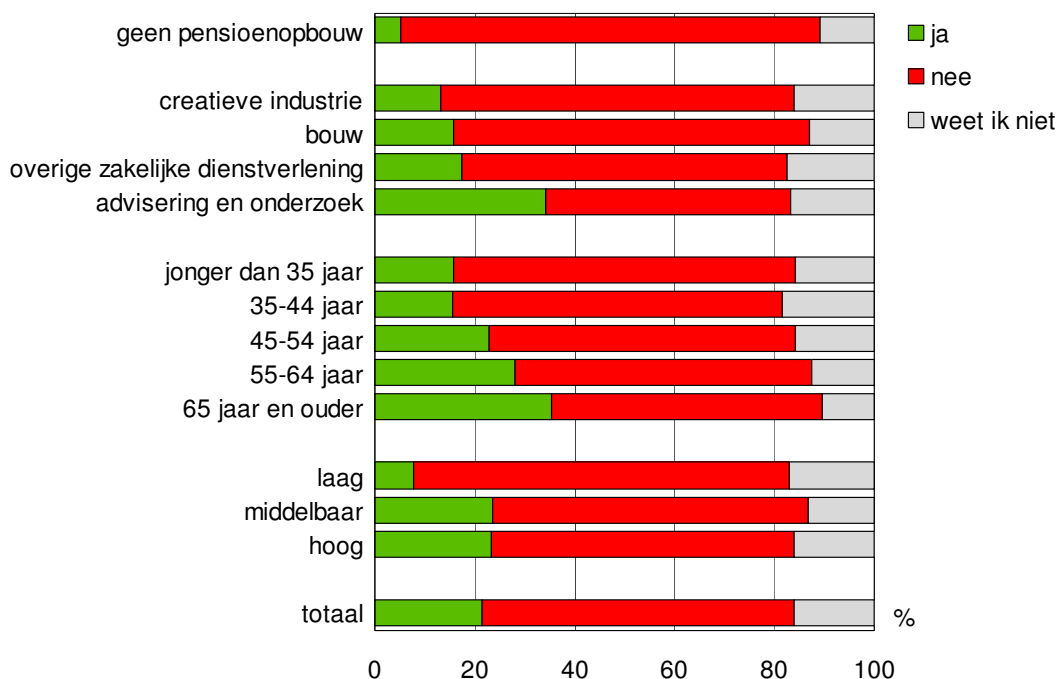
Als jongeren iets geregeld hebben voor hun pensioen, dan is dit meestal een pensioenverzekering. Oudere zzp'ers hebben in dat geval meestal een lijfrentepolis afgesloten. In de bouwsector is de meest genoemde pensioenvoorziening de pensioenverzekering, 14% van de zzp'ers in de bouw heeft zo'n verzekering (voor details zie bijlage 2, E.9).

De meerderheid van de zzp'ers vindt dat zij niet voldoende pensioen opbouwt (62%), 21% denkt dat ze wel voldoende opbouwt en 16% weet het niet. De zzp'ers die geen pensioen opbouwen zijn zich hier bijna altijd van bewust (84%).

Zzp'ers in de sectoren advisering en onderzoek en de overige zakelijke dienstverlening bouwen ten opzichte van zzp'ers in de creatieve industrie en in de bouw relatief vaak een pensioen op. Alleen zzp'ers in advisering en onderzoek denken relatief vaak (34%) dat zij voldoende pensioen opbouwen.

Met de jaren bouwen meer zzp'ers pensioen op. Het vertrouwen in de omvang van het pensioen neemt dan ook toe naarmate de zzp'er ouder is. Laag opgeleiden zijn minder vaak dan middelbaar en hoog opgeleiden van mening dat ze voldoende pensioen opbouwen.

Figuur 4.7 Zijn zzp'ers van mening dat zij voldoende pensioen opbouwen?, 2010 (procenten)

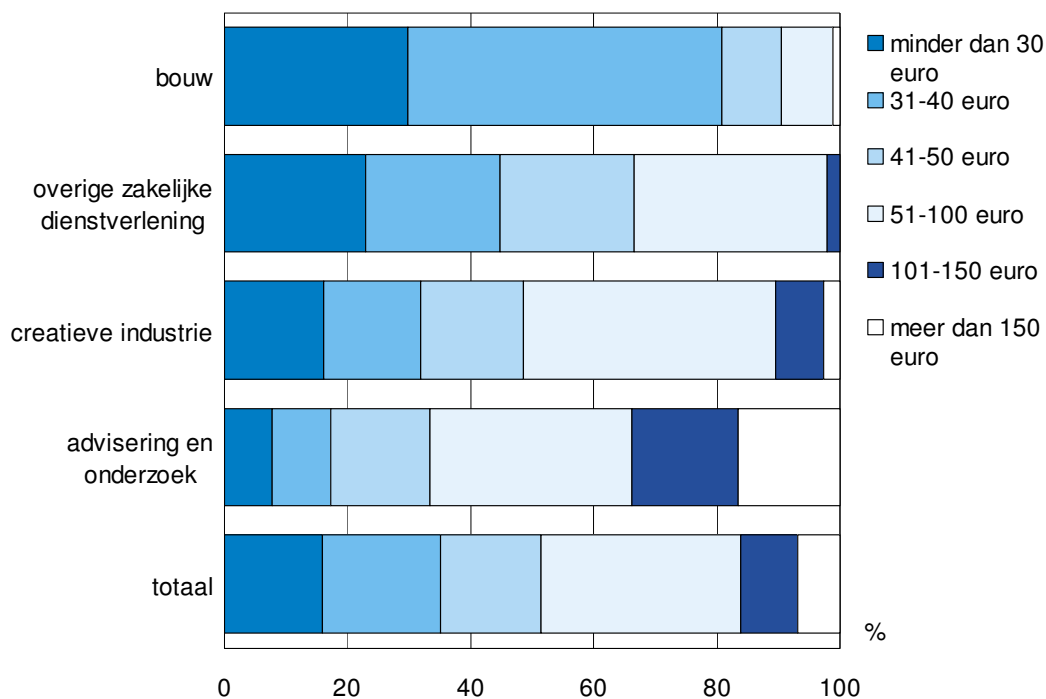

4.5 Helpt zzp'ers vindt eigen uurloon te laag

De uurlonen die de zzp'ers vragen lopen uiteen van minder dan 30 euro tot meer dan 250 euro en hangen sterk samen met de sector waarin de zzp'er werkzaam is. In de bouwsector liggen de uurlonen het laagst, 30% heeft een uurloon van minder dan 30 euro. In de sector advisering en onderzoek ligt het uurtarief het hoogst, 16% zegt een uurtarief van meer dan 150 euro te hanteren.

Een klein deel van de zzp'ers werkt met een dagtarief. Dit lijkt vooral gebruikelijk in de creatieve industrie.

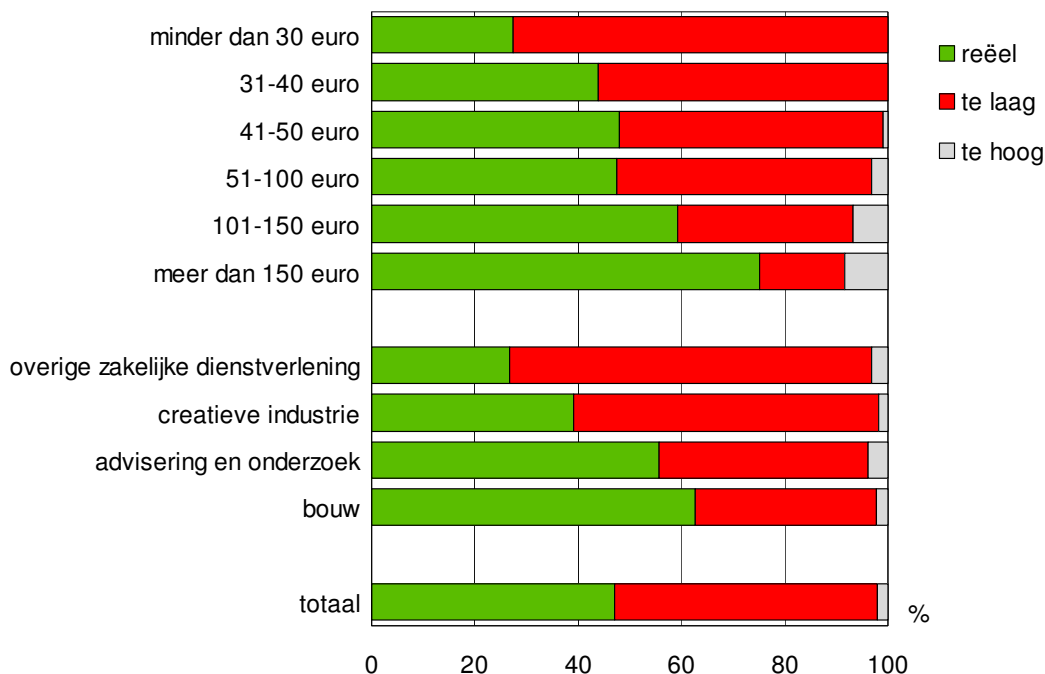
Figuur 4.8 Gemiddelde uurtarieven zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)¹⁰

Hoe lager het gehanteerde tarief, des te vaker zzp'ers van mening zijn dat het tarief te laag is. Uitzondering hierop is de bouwsector, want hoewel de tarieven hier het laagst liggen, vinden deze zzp'ers het vaakst dat hun tarief reëel is. Zzp'ers in de overige zakelijke dienstverlening vinden hun tarief, ten opzichte van andere zzp'ers, vaker te laag. In totaal vindt iets meer dan de helft van de zzp'ers vindt het eigen tarief te laag. Een enkeling (2%) is van mening dat het eigen tarief te hoog is en de rest vindt de gehanteerde tarieven reëel.

¹⁰ Op basis van het dagtarief is een uurtarief benadert zodat gegevens in één figuur konden worden weergegeven.

Figuur 4.9 Beoordeling eigen tarief zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)

Het aantal dagen dat zzp'ers factureren loopt uiteen van nul dagen, door de zzp'ers die momenteel niets doen als zelfstandige, bijvoorbeeld omdat ze geen opdrachten hebben of zich op dit moment richten op hun vaste betrekking, tot meer dan 350 dagen per jaar. Een kwart van de zzp'ers weet niet hoeveel dagen zij per jaar factureren. Er zijn geen verschillen aangetroffen tussen de sectoren.

4.6 Zzp'ers redelijk tevreden over ondernemersresultaat

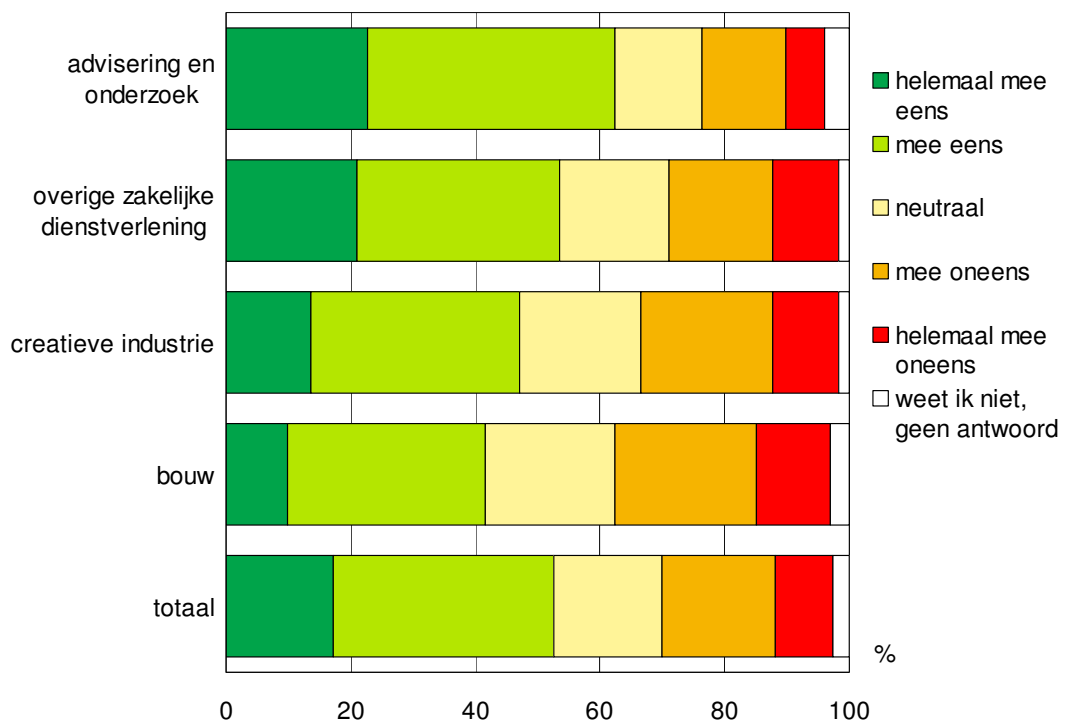
De tevredenheid van Amsterdamse zzp'ers met hun ondernemersresultaat wijkt nauwelijks af van landelijke cijfers hierover. Uit de tweede ZZZP Barometer¹¹ blijkt dat 54% van de Nederlandse zzp'ers tevreden was over het ondernemersresultaat over het eerste kwartaal van 2010, over het vierde kwartaal van 2009 was dit 52%¹². Van de Amsterdamse zzp'ers was de helft tevreden met het ondernemersresultaat over 2009.

De ondernemers in sector adviesing en onderzoek zijn hier vaker tevreden over dan de zelfstandigen in andere sectoren. Zelfstandigen in de bouwsector zijn het minst tevreden over hun ondernemersresultaat.

¹¹ Sakkers, J. 'ZZP Barometer, Samenwerken met collega-ondernemers, structureel ZZZP onderzoek'. Juni 2010, VictorMundi.com

¹² Sakkers, J.: 'ZZP Barometer; Hoe werf ik klanten als zzp'er, structureel ZZZP onderzoek'. Maart 2010, VictorMundi.com

Figuur 4.10 Tevredenheid met ondernemers resultaat 2009, 2010 (procenten)

5 Effect economische recessie

Een van de aanleidingen voor dit onderzoek was de landelijke berichtgeving dat het aantal zzp'ers terugloopt, vermoedelijk als gevolg van de verslechterde economische situatie. Dit hoofdstuk laat zien in welke mate de Amsterdamse zzp'ers geraakt zijn door de recessie. Om de resultaten van de enquête in een context te plaatsen wordt gestart met een korte schets van de huidige economische situatie in Nederland. Waar mogelijk is een vergelijking met de Amsterdamse situatie toegevoegd.

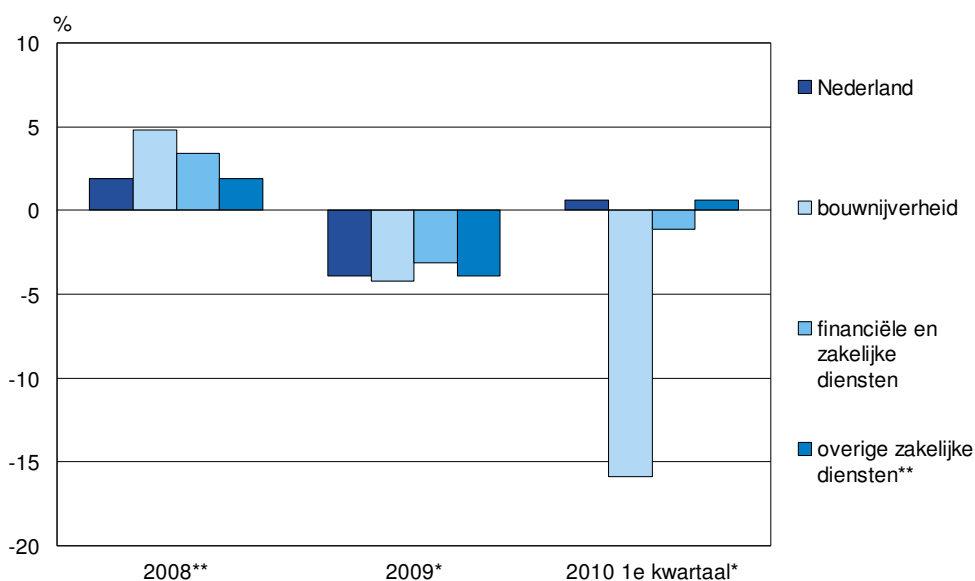
Vervolgens worden de resultaten uit het onderzoek behandeld, die betrekking hebben op de financiële situatie van de zzp'ers en hun toekomstverwachtingen.

In dit hoofdstuk wordt uitsluitend gerapporteerd over de zzp'ers die al twee jaar of langer als zzp'er werkzaam zijn. Dit zijn er 671.

5.1 Economie in 2009 met 4% gekrompen

De recessie startte aan het einde van 2008 en heeft feitelijk maar drie kwartalen geduurd, als de veranderingen in het bruto binnenlands product als maatstaf worden genomen. De krimp was wel aanzienlijk. In heel 2009 kromp de economie met 4%, de grootste jaarlijkse krimp die het CBS ooit gemeten heeft. De krimp laat een schaduw na en is zichtbaar in het voorzichtige herstel. In het eerste kwartaal van 2010 groeide de Nederlandse economie met 0,6%. De bouwsector heeft het zwaar: in het eerste kwartaal van 2010 was er sprake van een krimp van ruim 15%, ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2009.

Figuur 5.1 Bruto binnenlands product totale Nederlandse economie en enkele deelsectoren (procenten)

* voorlopige cijfers

** is een onderdeel van financiële en zakelijke diensten

bron: CBS

Medio 2010 zijn de vooruitzichten voorzichtig positief, dit geldt echter nog niet voor alle terreinen.¹³ Consumenten zeggen nog weinig vertrouwen te hebben in het economisch herstel, maar de koopbereidheid is wel iets verbeterd. Het producentenvertrouwen van industriële ondernemingen is wel duidelijk aan het verbeteren. Ook zakelijke dienstverleners bleken in april 2010 voor het eerst sinds twee jaar licht positief gestemd over het economisch klimaat. Dit geldt nog niet voor delen van de creatieve industrie.¹⁴ Architecten- en ingenieurbureaus hebben het zwaar. Ze worden geconfronteerd met omzetzakeringen en verwachten een verdere afname van de werkgelegenheid. De reclamebranche heeft ook nog te maken met omzetzakeringen, maar minder dan in voorgaande kwartalen. Hoewel de reclamebureaus in april 2010 nog negatief oordeelden over het economisch klimaat, verwachten ze wel een groei van de omzet in het tweede kwartaal.

De bouwsector staat er het slechtst voor. De gevolgen van de recessie worden hier steeds duidelijker, met name in de Randstad. In het eerste kwartaal van 2010 lag het aantal gereedgekomen woningen 44% lager dan in het eerste kwartaal van 2009. Dit verkaart de uitschieter naar beneden toe in figuur 5.1. Ook het aantal bouwvergunningen is fors afgenomen. Dit heeft ook consequenties voor het aantal opgerichte bedrijven. In 2009 zijn er 3.000 minder bouwbedrijven opgericht dan in 2008. Er kwamen vooral weinig nieuwe zzp'ers bij.

Amsterdam

In aanvulling op het maandelijks onderzoek onder industriële bedrijven onderzoekt het CBS op kwartaalbasis hoe het totale bedrijfsleven oordeelt over de economische situatie. De uitkomsten zijn ook op regionaal niveau beschikbaar, voor het gebied van de Kamer van Koophandel. De vragen richten zich op de belangrijkste conjunctuurrelevante aspecten voor het bedrijfsleven. Zo worden ondernemers gevraagd of hun omzet in het komende kwartaal zal stijgen, dalen of zal gelijk blijven, ten opzichte van de huidige situatie.

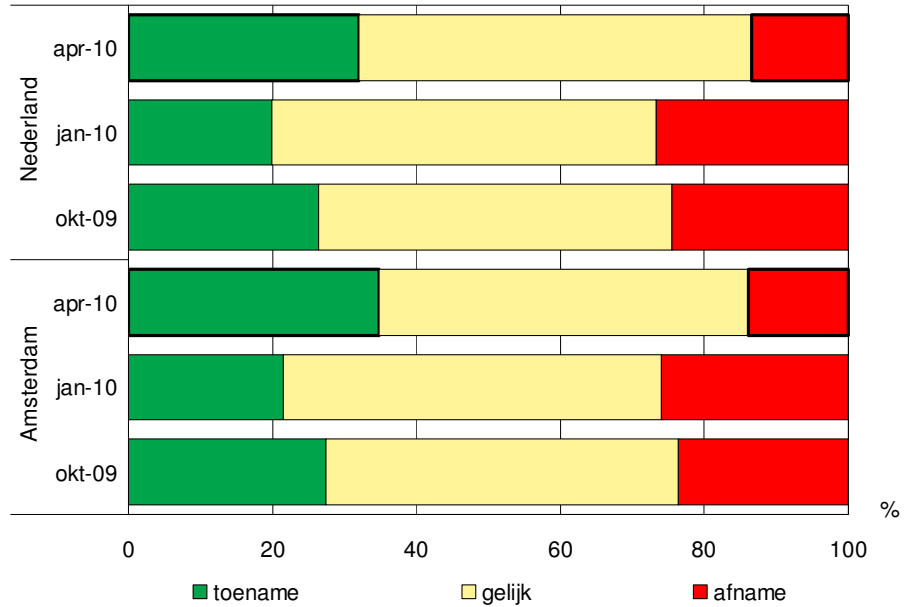
De verwachtingen van Amsterdamse ondernemers zijn in april 2010 duidelijk positiever gestemd dan in januari 2010. Dit blijkt uit het kleinere aantal ondernemers dat een afname van de omzet verwacht en een groter deel dat een toename verwacht. Amsterdamse ondernemers verwachten vaker een toename van de omzet dan andere ondernemers in Nederland.

---

¹³ CBS.nl

¹⁴ Het CBS houdt dit onder andere bij voor een deel van de creatieve zakelijke dienstverlening, in de monitor architecten en ingenieurs en de monitor reclamebranche. Voor Amsterdam is vooral de laatste van belang. Voor Media en Entertainment en Kunsten wordt dit niet bijgehouden.

Figuur 5.2 Verwachting van ondernemers over de omzet in het komend kwartaal (procenten)

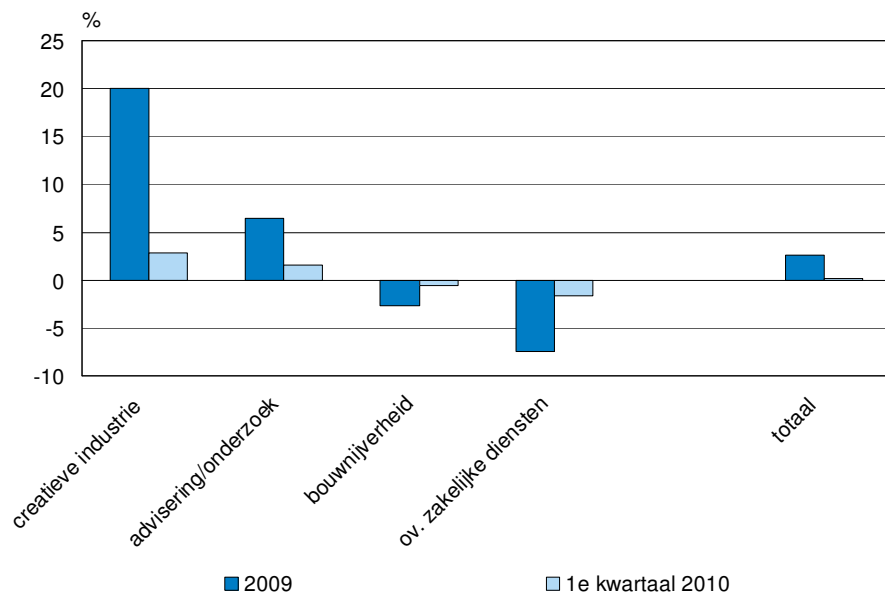

bron: CBS

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid in Amsterdam is in 2009 en in het eerste kwartaal van 2010 toegenomen, ondanks de recessie. Dit is grotendeels het gevolg van de nieuwe Wet op het Handelsregister. Hierdoor moeten alle vestigingen zich laten registreren bij de Kamer van Koophandel. Dit heeft geleid tot een hausse aan inschrijvingen, vooral van kleine

Figuur 5.3 Verandering aantal werkzame personen in Amsterdam naar sector (procenten)

bron: O+S

bedrijven. In de creatieve industrie is dit het meest zichtbaar. Het aantal werkzame personen nam in deze sector in 2009 toe met 20%, maar dit was vooral het gevolg van extra inschrijvingen bij de Kamer van Kophandel. Het gaat dan om bedrijvigheid die al bestond maar nog niet geregistreerd was. De reële toename van de creatieve werkgelegenheid was slechts 1,6%. In de sectoren overige zakelijke dienstverlening en in de bouwnijverheid nam de werkgelegenheid af, zowel in 2009 als in het eerste kwartaal van 2010.

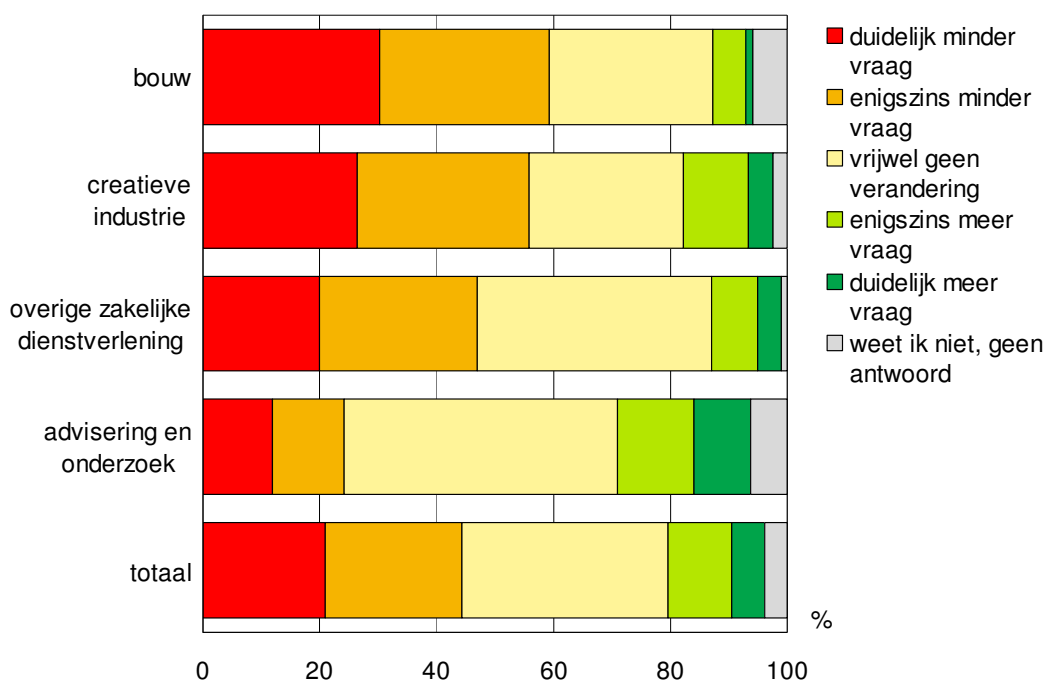
De rest van dit hoofdstuk gaat in op de mate waarin de zzp'ers die al twee jaar of langer actief zijn in Amsterdam gevolgen ondervinden of ondervonden hebben van de economische recessie.

5.2 Vooral bouw en creatieve industrie ervaren minder vraag

Ruim veertig procent van de ondernemers ervaart duidelijke of enigszins minder vraag naar hun diensten of producten. Ruim een derde merkt geen verandering en bijna een vijfde ervaart juist meer vraag vanuit de markt.

Zzp'ers in de sector advisering en onderzoek zijn veel minder vaak dan zelfstandigen in de overige sectoren van mening dat er duidelijk of enigszins minder vraag is. De bouwsector laat de grootste terugloop in de vraag zien, 30% ervaart duidelijk minder vraag en 29% ervaart enigszins minder vraag. Ook in de creatieve industrie ervaren zzp'ers relatief vaak een daling in de vraag naar hun diensten.

Figuur 5.4 Ontwikkeling vraag vanuit de markt sinds 2008, naar subsector en sector, 2010 (procenten)

5.3 Voortijdige beëindiging opdracht vooral door budgetproblemen opdrachtgever

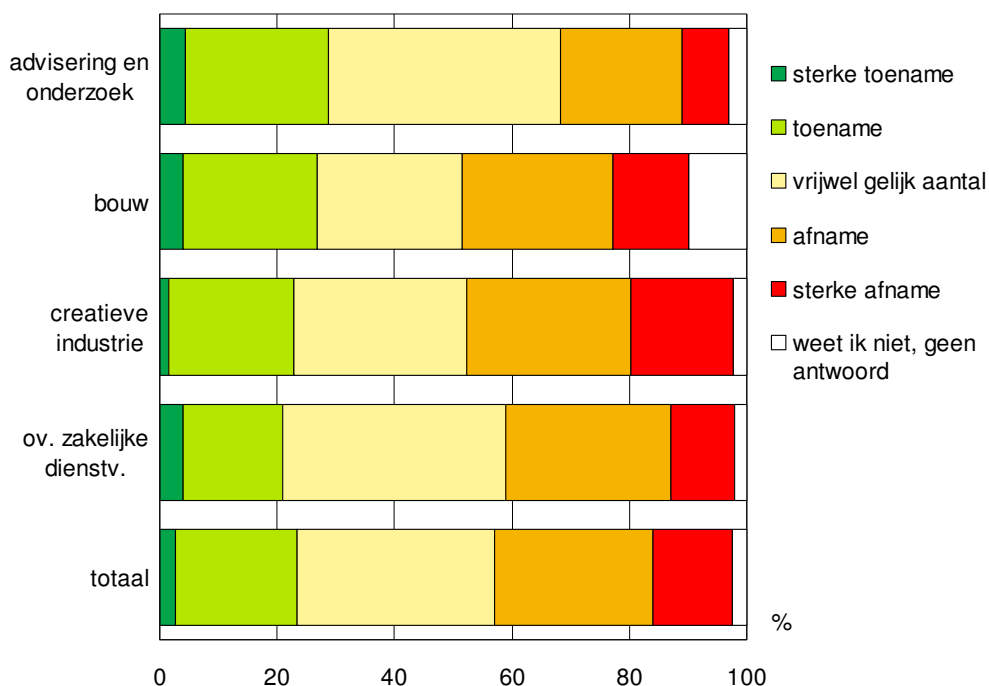
Ruim 60 procent heeft sinds 2008 geen verschil gemerkt in het type klanten waar ze voor werken. Vooral de sector advisering en onderzoek heeft weinig veranderingen meegemaakt. De veranderingen die zich voordoen, uiten zich vooral in minder opdrachten, en dan met name voor het bedrijfsleven. Toch zijn er ook zzp'ers die de afgelopen jaren een toename van het aantal opdrachten voor het bedrijfsleven en particulieren zagen. Dit zijn grotendeels twee gescheiden groepen. De ene groep krijgt meer opdrachten, de andere groep minder. Er zijn maar enkele zzp'ers die een afname zien in opdrachten van bijvoorbeeld het bedrijfsleven en een toename in opdrachten van de overheid.

Tabel 5.5 Verandering in type opdrachtgevers naar sectoren, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
nee	54	77	61	56	63
ja, meer opdrachten voor de overheid	4	1	8	1	3
ja, meer opdrachten voor het bedrijfsleven	8	5	7	10	7
ja, meer opdrachten voor particulieren	6	6	5	5	6
ja, meer opdrachten voor andere zzp'ers	3	4	4	2	3
ja, minder opdrachten voor de overheid	6	4	10	2	5
ja, minder opdrachten voor het bedrijfsleven	21	7	21	13	15
ja, minder opdrachten voor particulieren	9	3	9	17	8
ja, minder opdrachten voor andere zzp'ers	4	4	10	5	5
anders	7	2	3	3	4
weet ik niet	2	1	1	3	2

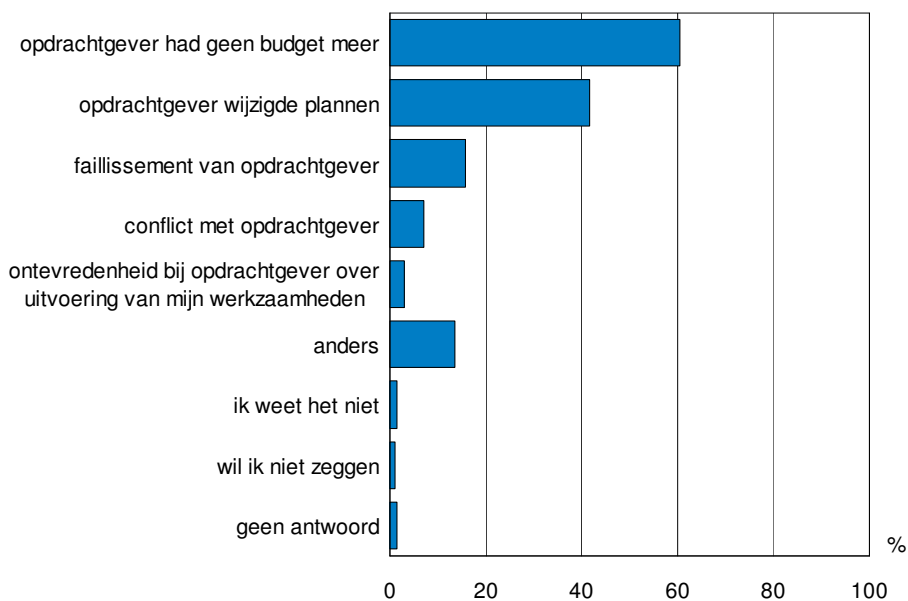
Sinds 2008 heeft veertig procent van de zzp'ers te maken gehad met een afname van het aantal opdrachten. Dit deed zich vooral voor in de bouw, creatieve industrie en overige zakelijke dienstverlening. Het staat tegenover dat een bijna een kwart van de zzp'ers te maken heeft gehad met een toename van het aantal opdrachten. Deze zijn oververtegenwoordigd in de sector advisering en onderzoek en in de bouw.

Figuur 5.6 Ontwikkeling opdrachten sinds 2008 naar sector, 2010 (procenten)

Een kwart van de zzp'ers heeft in 2009 te maken gehad met voortijdige beëindiging van één of meer opdrachten. Coaches of trainers, journalisten en architecten hebben hier het meest mee te maken gehad. In 2009 gebeurde dit gemiddeld vier keer, bij de zzp'ers die dit overkwam. De meest genoemde reden hiervoor was dat de opdrachtgever geen budget meer had. Andere redenen zijn dat de plannen zich wijzigden (42%) of een faillissement (17%) van de opdrachtgever.

Figuur 5.7 Reden(en) voor voortijdige beëindiging opdracht(en), 2010 (procenten)

Amsterdamse zzp'ers hebben ongeveer even vaak als het landelijke gemiddelde (21%) te maken gehad met voortijdige beëindiging van opdrachten. Budgetproblemen bij de opdrachtgever lijken echter in Amsterdam vaker voor te komen, bij 61% van de opdrachten, landelijk noemt 38% van de zzp'ers dit.¹⁵

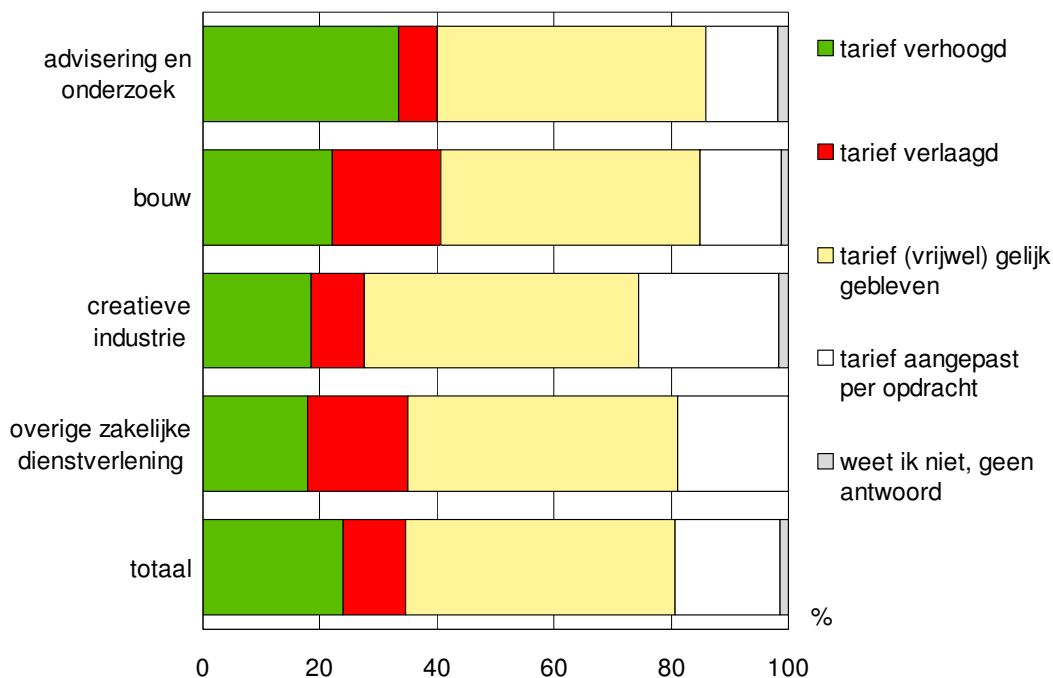
5.4 Afgelopen twee jaar veel financiële reserves aangesproken

Een vermindering van het aantal opdrachten zou kunnen leiden tot aanpassing van de tarieven door zzp'ers. Dit blijkt in Amsterdam niet op grote schaal te gebeuren. Slechts 11% paste een tariefverlaging toe. Dit gebeurde vooral in de bouw en in de overige zakelijke dienstverlening, meestal in 2009.

Een kwart van de zzp'ers heeft het tarief sinds 2008 juist verhoogd, vooral in de sector advisering en onderzoek. Dit gebeurde zowel in 2009 als in 2010. In alle sectoren hebben meer zzp'ers hun tarief verhoogd dan verlaagd.

Uit onderzoek van EIM¹⁶ blijkt dat een vijfde van de Nederlandse zzp'ers in 2010 de tarieven heeft verhoogd en dat 14%, iets meer dus dan gemiddeld in Amsterdam, de tarieven naar beneden bijstelde.

Figuur 5.8 Tariefaanpassingen sinds 2008 naar sector, 2010 (procenten)

¹⁵ Sakkers, J. ZZZP Barometer; Hoe werf ik klanten als zzp'er, structureel ZZZP onderzoek. Maart 2010,

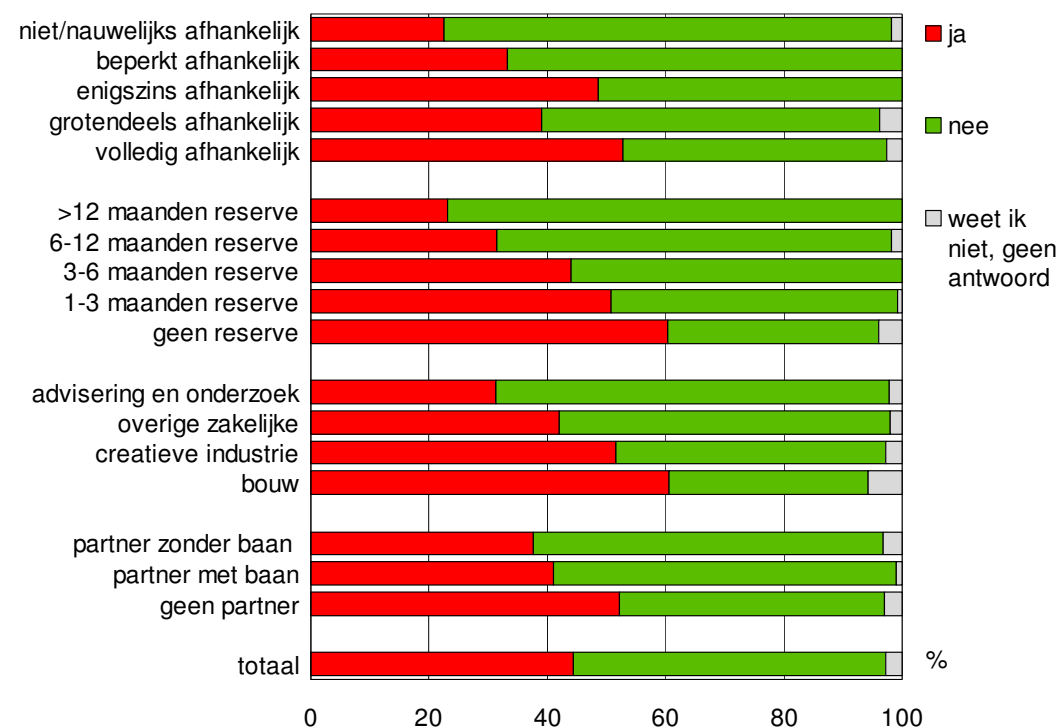
VictorMundi.com

¹⁶ EIM; Een kwestie van ondernemen, zzp'ers in de crisis. Februari 2010.

Een alternatief voor het veranderen van de tarieven is het aanspreken van financiële reserves. Vierenveertig procent van de zzp'ers heeft dit gedaan. De zzp'ers die nu enigszins tot volledig afhankelijk zijn van hun inkomen als zzp'er hebben vaker dan anderen hun reserves moeten aanspreken. Mogelijk zijn ze hierdoor meer afhankelijk geworden van hun zzp-inkomen. Dit geldt ook voor zzp'ers die hebben aangegeven geen of slechts een korte tijd zonder opdrachten te kunnen. Zestig procent van de zzp'ers die nu geen reserve meer hebben, heeft in de afgelopen 2 jaar hun reserves opgemaakt.

Zzp'ers in de creatieve zakelijke dienstverlening (61%) en in de bouw (60%) hebben het vaakst hun reserve moeten aanspreken. Zzp'ers in advisering en onderzoek deden dat het minst. Het hebben van een partner (met of zonder betaalde baan) heeft een gunstig effect gehad op het moeten aanspreken van reserves. Zzp'ers zonder partner hebben vaker dan zzp'ers met partner hun reserves moeten gebruiken.

Figuur 5.9 Sinds 2008 financiële reserves moeten aanspreken, 2010 (procenten)

5.5 Minder tijd voor betaalde werkzaamheden, meer acquisitie

Zzp'ers besteden gemiddeld 58% van hun tijd aan betaalde werkzaamheden voor klanten. De rest van de tijd wordt besteed aan niet betaalde werkzaamheden voor klanten (11%), acquisitie (9%), administratieve taken (10%) en overige taken (11%) (zie paragraaf 3.1).

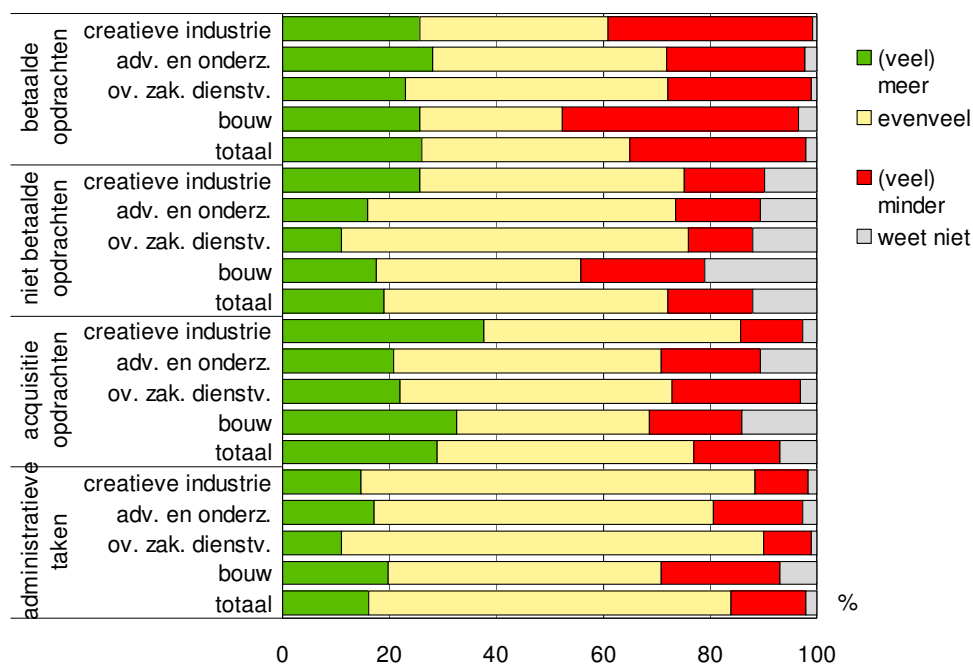
Sinds 2008 is een derde van de zzp'ers minder tijd gaan besteden aan betaalde werkzaamheden voor klanten. Vooral zzp'ers in de creatieve industrie en de bouw zien een terugloop van betaalde werkzaamheden. Een kwart van de zzp'ers is de afgelopen twee jaar juist meer tijd gaan besteden aan betaalde werkzaamheden voor klanten.

Een vijfde van de zzp'ers is meer tijd gaan besteden aan niet betaalde werkzaamheden voor klanten, en 16% is er nu minder tijd aan kwijt. Vooral zzp'ers in de creatieve industrie zijn hier meer tijd aan gaan besteden terwijl zzp'ers in de bouw juist relatief vaak minder tijd besteden aan niet betaalde werkzaamheden.

Acquisitie kost 29% van de zzp'ers nu meer tijd dan enkele jaren geleden. Vooral zzp'ers in de creatieve industrie en in de bouw zijn hier nu meer tijd aan kwijt. Zestien procent van de zzp'ers besteed hier nu minder tijd aan.

Administratieve taken nemen voor het merendeel van de zzp'ers nog evenveel tijd in beslag als in 2008. Zestien procent is er meer tijd aan gaan besteden en 14% juist minder. Zzp'ers in de bouw besteden ten opzichte van andere zzp'er nu vaker minder tijd aan administratieve taken (22%).

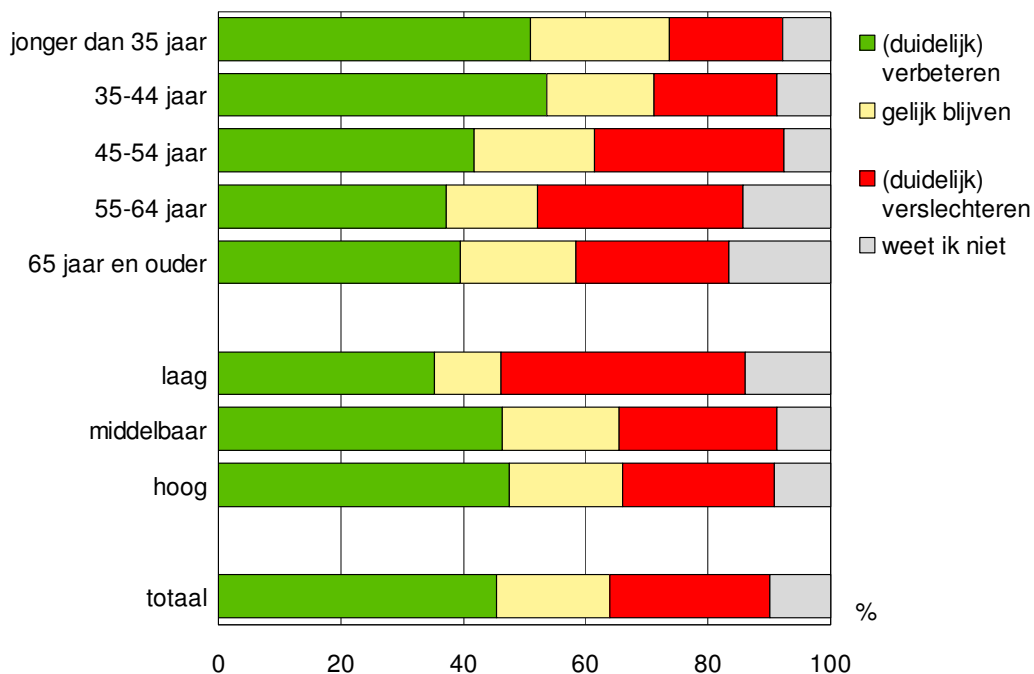
Figuur 5.10 Verandering in tijdsverdeling over werkzaamheden sinds 2008, 2010 (procenten)

5.6 Overwegend positief over toekomst

Zzp'ers zien de toekomst overwegend positief of neutraal tegemoet. Iets minder dan de helft van de zzp'ers denkt dat de economische situatie de komende 12 maanden zal verbeteren, 18% denkt dat de situatie gelijk zal blijven en 26% verwacht een verslechtering van de situatie. Zzp'ers onder de 45 jaar verwachten vaker een verbetering van de economische situatie dan oudere zzp'ers. Lager opgeleiden zijn wat negatiever dan middelbaar en hoog opgeleiden.

Figuur 5.11 Verwachte ontwikkeling economische situatie komende 12 maanden, 2010 (procenten)

Minder omzet (22%) en minder klanten (20%) zijn voor Amsterdamse zzp'ers de voornaamste effecten van de huidige economische situatie. Een kwart van de zzp'ers ervaart geen effect en 3% een positief effect (meer omzet).

Zzp'ers in advisering en onderzoek merken verhoudingsgewijs het minst van de huidige economische situatie (41%). De bouwsector en de creatieve industrie hebben de afgelopen 2 jaar het meest te maken gehad met een daling van opdrachten. Zzp'ers in de creatieve industrie zijn echter behoorlijk positief over de komende 12 maanden, dit in tegenstelling tot zzp'ers in de bouw. Veertig procent van deze laatst genoemde groep verwacht een daling in het aantal opdrachten.

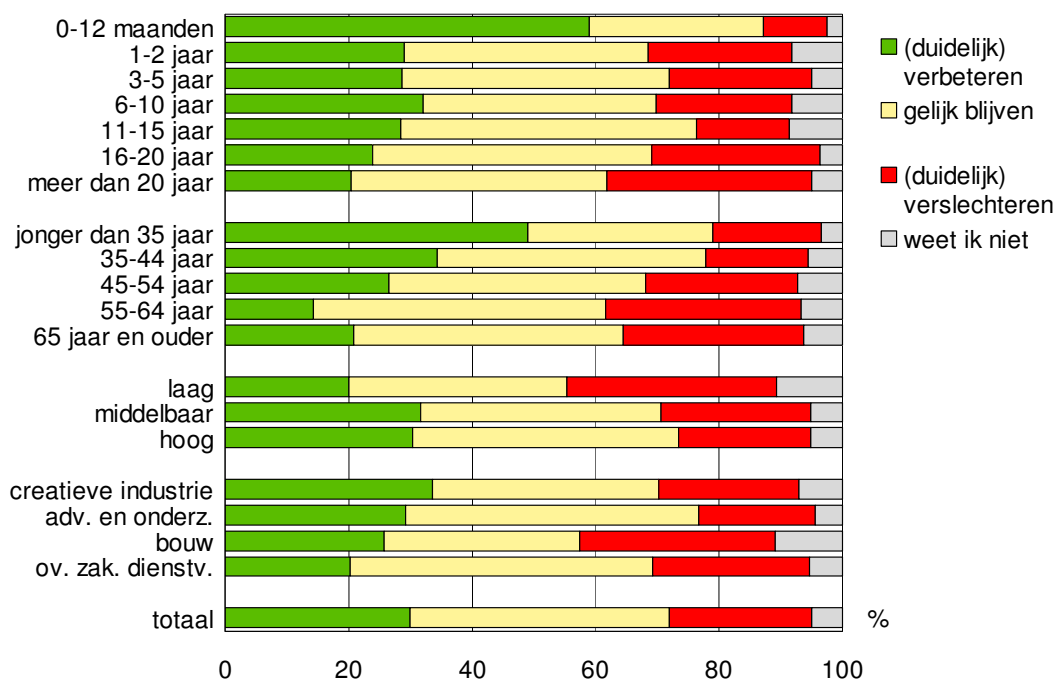
Tabel 5.13 Voornaamste effect van huidige economische situatie naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
minder omzet	28	9	32	31	22
minder klanten	23	15	16	24	20
meer concurrentie	8	4	9	10	7
meer bezuinigingen	5	6	3	1	5
betalingsproblemen klanten	2	5	1	2	3
meer omzet	1	6	0	0	3
minder investeringen	2	2	0	3	2
verslechtering solvabiliteit	2	2	1	2	2
meer moeite om kredietverwerving	0	2	3	3	2
anders	5	5	4	5	5
geen effect	16	41	27	12	26
weet ik niet, geen antwoord	6	4	5	7	5
totaal	100	100	100	100	100

Hoewel veel zzp'ers een verbetering van de economisch situatie verwachten, denkt 42% dat de financiële situatie van het eigen huishouden gelijk zal blijven. Dertig procent verwacht een verbetering en 23% een verslechtering.

Zzp'ers die in het afgelopen jaar zijn begonnen als zelfstandige verwachten relatief vaak een verbetering (59%) van hun financiële situatie. Zzp'ers die al langer werkzaam zijn als zelfstandige zijn veel minder positief. Als de leeftijd toeneemt, neemt het aandeel zzp'ers dat denkt dat de financiële situatie van het huishouden zal verbeteren af. Lager opgeleiden zijn negatiever over de ontwikkeling van de financiële situatie van hun huishouden dan middelbaar en hoog opgeleiden. Zzp'ers in de creatieve industrie verwachten vaker een verbetering van de economische situatie dan andere zzp'ers, gevolgd door zzp'ers in advisering en onderzoek.

Figuur 5.14 Verwachte ontwikkeling financiële situatie huishouden komende 12 maanden, 2010 (procenten)

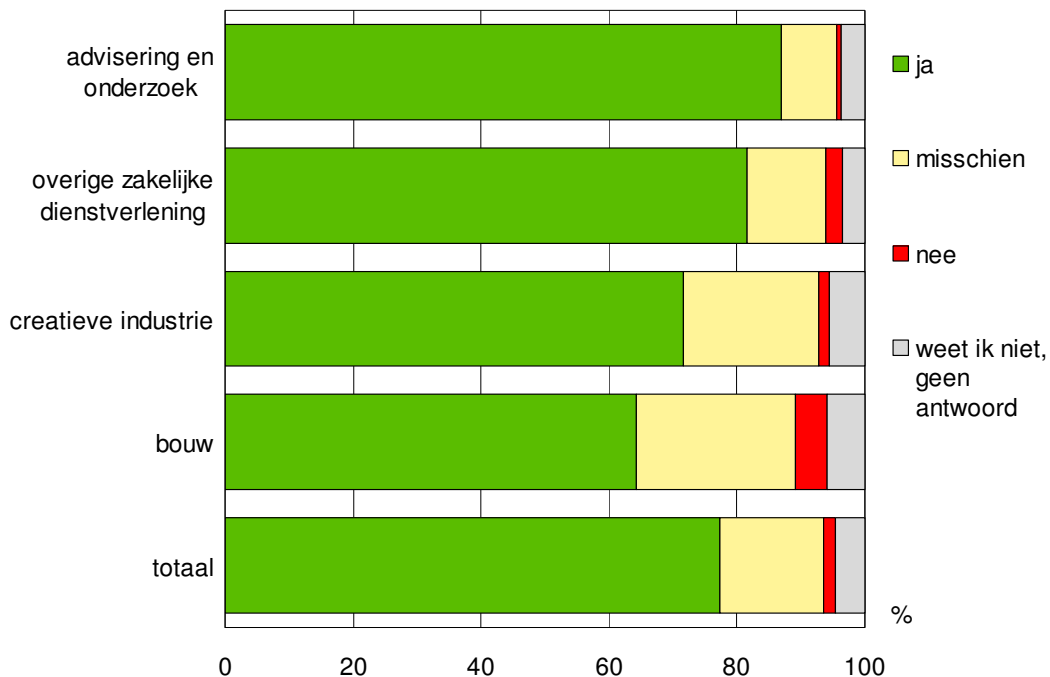
De Amsterdamse zzp'ers zijn wat betreft het vertrouwen dat zij hebben in de economische situatie en hun eigen financiële situatie in de komende 12 maanden niet te vergelijken met landelijke cijfers hierover. Dit komt doordat zzp'ers een andere doelgroep zijn dan Nederlanders in het algemeen.

5.7 Driekwart denkt huidige economische situatie te overleven

Ondanks de negatieve effecten van de huidige economisch situatie denkt ruim driekwart van de zzp'ers dat hun bedrijf de huidige economische situatie zal overleven. Zestien procent is er nog niet zeker van en 2% denkt dat het niet zal lukken. Vijf procent weet het niet.

Zzp'ers in de sectoren advisering en onderzoek en overige zakelijke dienstverlening zijn positiever over hun overlevingskansen dan de zzp'ers in de creatieve industrie en de bouwsector.

Figuur 5.15 Denkt u dat uw bedrijf de huidige economische situatie overleeft? 2010 (procenten)

De meeste zzp'ers (77%) willen ook op termijn het liefst blijven werken als zzp'er. Zestien procent wil met andere zzp'ers gaan samenwerken (vooral in de bouw en creatieve industrie) of huidige samenwerkingsverbanden voortzetten en 12% wil de eigen onderneming uitbouwen (advisering en onderzoek en creatieve industrie) en eventueel personeel aannemen. Zes procent van de zzp'ers heeft aangegeven op termijn weer een vast dienstverband te willen. Zzp'ers in de bouw willen dat minder vaak dan andere zzp'ers.

Tabel 5.16 Ambitie zzp'er op termijn, naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
werkzaam blijven als zzp'er	80	70	89	69	77
samenwerking met andere zzp'ers opzetten/voortzetten	18	13	13	21	16
onderneming verder uitbouwen en eventueel personeel aannemen	13	15	4	6	12
op termijn (weer) een vast dienstverband anders	5	5	6	9	6
andere	6	9	11	6	8
weet ik niet, geen antwoord	2	7	4	8	5

5.8 Economische recessie weinig genoemd als reden om te stoppen

Zzp'ers die inmiddels gestopt zijn hebben maar enkele vragen voorgelegd gekregen. Zij zijn bijna allemaal meer dan zes maanden geleden gestopt. Sommige ex-zzp'ers zijn maar kort zzp'er geweest, 26% was dit minder dan een jaar. Ruim een derde was drie tot vijf jaar zzp'er en de rest deed dit langer dan vijf jaar.

De helft heeft personeel aangenomen. De overige zzp'ers hebben een vaste baan aangenomen, zijn met pensioen gegaan of werden door te weinig opdrachten gedwongen ander werk te zoeken. De economische recessie is vrijwel niet genoemd als reden om inmiddels gestopt te zijn.

Bijlage 1 Respons en onderzoeksopzet

Onderzoeksopzet en respons

Voor het benaderen van de zzp'ers is in dit onderzoek gebruik gemaakt van het vestigingenregister van O+S. Dit is een verbeterde versie van het KvK-bestand. Uit het vestigingenregister is een steekproef getrokken van eenpersoonsvestigingen in Amsterdam.

De geselecteerde zzp'ers hebben een brief ontvangen die ondertekend is door de directeur Economische Zaken. In deze brief werden ze uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek en stond een website vermeld en een inlogcode waarmee de vragenlijst digitaal ingevuld kon worden. Er werd eveneens aangekondigd dat ondernemers die de vragenlijst niet invulden gebeld konden worden door O+S. Twee weken na het versturen van de brief is een deel van de ondernemers die nog niet hadden deelgenomen gebeld om de beoogde respons te behalen. In totaal is 28% van de steekproef bereikt, hiervan deed 70% online mee en 30% telefonisch.

Tabel 1 Steekproef en respons naar sector

Sector	subsector	steekproef	beoogde respons	behaalde respons	respons %
creatieve industrie	<i>kunsten</i>	430	100	104	24
	<i>creatieve zakelijke dienstverlening</i>	447	100	106	24
	<i>media en entertainment</i>	441	100	104	24
advisering en onderzoek		1.488	300	289	19
overige zakelijke dienstverlening		434	100	114	26
bouw		597	100	103	17
totaal		2.960	800	820	28

Bijlage 2 Extra tabellen

Tabel E.1 Leeftijd zzp'ers naar sector, 2010 (procenten)

	jonger dan 35 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	totaal	gemiddelde leeftijd
creatieve industrie	23	33	27	14	3	100	43
adviesing en onderzoek	8	26	27	28	12	100	51
overige zakelijke dienstverlening	8	32	30	26	4	100	48
bouw	14	30	35	17	4	100	46
totaal	14	30	28	21	6	100	47

Tabel E.2 Verdeling zzp'ers over sectoren en stadsdelen (procenten)

	Centrum	Westpoort	Nieuw					totaal	
			West	West	Zuid	Oost	Noord	Zuidoost	
creatieve industrie	19	0	23	4	24	22	5	3	100
adviesing en onderzoek	19	0	15	11	24	18	6	7	100
overige zakelijke dienstverlening	22	0	21	11	20	14	7	4	100
bouw	13	0	10	21	16	18	16	7	100
totaal	19	0	18	10	22	19	7	5	100

Tabel E.3 Redenen om als zelfstandige te gaan werken naar sector (procenten)

	creatieve industrie	adviesing en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
meer autonomie (eigen baas zijn)	51	45	62	56	51
meer flexibiliteit om eigen tijd in te delen	43	35	60	34	41
betere balans tussen werk en privé	20	23	27	20	22
betere financiële beloning	16	23	25	28	21
meer variëteit binnen het werk	23	11	32	17	19
op zoek naar een nieuwe uitdaging	19	16	24	15	18
meer aandacht voor kwaliteit	15	9	20	14	14
ontevreden over wijze van leidinggeven	7	8	14	5	8
gedwongen na ontslag	5	9	9	6	7
fiscale overwegingen, namelijk	2	3	1	0	2
meer status	2	1	3	3	2
anders	23	20	18	12	20
geen specifieke reden	6	5	4	1	5
weet ik niet, geen antwoord	0	0	0	0	0

Tabel E.4 Verdeling tijd over werkzaamheden naar sector, leeftijd en tijd werkzaam als zzp'er (procenten)

	betaalde werkzaamheden voor klanten	niet betaalde werkzaamheden voor klanten	acquisitie van nieuwe opdrachten	administratieve taken	overige taken
creatieve industrie totaal	51	12	12	10	14
advisering en onderzoek	61	12	6	11	8
overige zakelijke dienstverlening	66	6	7	9	11
bouw	65	8	11	11	8
jonger dan 35 jaar	55	11	13	10	13
35-44 jaar	63	9	10	11	9
45-54 jaar	59	11	8	10	11
55-64 jaar	56	12	7	11	13
65 jaar en ouder	54	9	5	12	11
0-6 maanden	44	12	20	9	14
7-12 maanden	50	12	16	10	13
1-2 jaar	53	9	12	9	16
3-5 jaar	61	10	10	10	9
6-10 jaar	61	10	9	11	10
11-15 jaar	59	11	7	10	12
16-20 jaar	62	13	6	9	9
meer dan 20 jaar	56	11	6	13	11
totaal	58	11	9	10	11

Tabel E.5 Manieren om (nieuwe) klanten binnen te halen naar sector, 2010 (procenten)

	kunst	creatieve zakelijke dienstverlening	media	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
persoonlijke netwerk referenties van eerdere opdrachtgevers	85	92	92	90	76	81	69	81
eigen website	34	39	51	41	32	61	27	39
digitale netwerken, zoals bijvoorbeeld LinkedIn	45	42	41	43	20	30	16	30
mailen potentiële opdrachtgevers	13	33	25	23	12	25	5	17
vorige werkgever(s)	14	23	33	24	5	35	7	17
bellen potentiële opdrachtgevers	23	25	22	23	7	21	15	16
intermediairs, bemiddelings- of detacheringsbureaus	11	18	29	19	5	21	9	13
langsgaan bij potentiële opdrachtgevers	7	9	11	9	11	25	4	11
via beurzen, seminars e.d.	10	16	24	16	4	4	11	10
andere	8	4	2	5	4	0	1	3
andere	17	8	7	11	16	12	21	14
weet ik niet	3	1	2	2	5	0	1	3

Tabel E.6 Type opdrachtgevers naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
overheid klein (minder dan 50 medewerkers)	13	1	9	5	8
overheid middelgroot (50-250 medewerkers)	12	5	12	4	9
overheid groot (meer dan 250 medewerkers)	11	9	21	2	11
semi-overheidsinstellingen	9	4	8	1	6
bedrijfsleven klein (minder dan 50 medewerkers)	53	58	62	47	55
bedrijfsleven middel (50-250 medewerkers)	43	24	48	22	34
bedrijfsleven groot (meer dan 250 medewerkers)	30	17	28	17	24
bedrijfsleven, onbekend hoe groot	7	2	10	1	5
andere zzp'ers	25	32	37	19	29
particulieren	38	51	39	74	47
anders	3	2	3	2	3
weet ik niet, geen antwoord	2	1	0	0	1

Tabel E.7 Gemiddelde duur van een opdracht naar sector, 2010 (procenten)

	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	totaal
minder dan 1 week	22	21	33	17	23
1-4 weken	18	4	7	34	14
1-3 maanden	10	6	9	9	8
4-6 maanden	4	7	2	4	5
7-12 maanden	2	6	2		3
1 jaar of meer	2	11	2	2	5
wisselt sterk per opdracht	40	38	45	34	39
weet ik niet	3	7	1	1	4
totaal	100	100	100	100	100

Tabel E.8 Verzekeringen zzp'ers naar leeftijd en (sub) sectoren, 2010 (procenten)

	leeftijdsgroepen					sectoren				totaal
	jonger dan 35 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	
Arbeidsongeschiktheid	31	30	31	19	2	22	32	25	21	26
Pensioen	12	20	23	26	17	21	19	32	15	21
Basiszorg	63	70	75	67	67	73	57	85	71	69
Uitgebreide zorg	29	40	39	34	35	35	30	56	33	36
Overlijdensrisico	17	22	19	14	21	18	17	22	19	18
(bedrijfs) auto	11	21	23	28	38	19	24	11	42	22
Bedrijfsaansprakelijkheid	27	24	30	25	17	25	27	12	42	26
Beroepsaansprakelijkheid	22	24	29	31	21	16	44	11	25	26
Bedrijfsschade	12	10	13	11	4	11	9	4	26	11
Anders, namelijk	9	5	6	12	4	8	6	8	7	7
Niet	13	8	6	9	17	10	12	6	6	9
Geen antwoord	0	3	1	0	0	0	1	0	4	1

Tabel E.9 Pensioenvoorziening zzp'ers naar leeftijd en (sub) sector (procenten)

	leeftijdsgroepen					sectoren				totaal
	jonger dan 35 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar en ouder	creatieve industrie	advisering en onderzoek	overige zakelijke dienstverlening	bouw	
Fiscale Oudedagsreserve	4	11	15	19	8	8	17	19	9	13
Pensioenverzekering	10	10	15	16	10	13	13	11	14	13
(Pensioen)beleggingen	2	7	10	10	10	7	8	15	3	8
Lijfrentepolis	5	19	25	26	23	20	19	35	8	20
Eigen bedrijf is mijn pensioen	4	8	7	7	8	6	11	3	4	7
Anders, namelijk	9	16	21	24	35	14	24	23	18	19
Ik heb geen pensioen geregeld	68	45	35	28	27	50	30	29	54	41
Weet ik niet, geen antwoord	3	3	3	4	2	3	4	3	3	3

Bijlage 3 Vragenlijst

INLEIDING

VRAGENLIJST 10095 – ZZP'ER

Goedenmorgem\middag, u spreekt met ..... van de Dienst Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam.

Economische Zaken (EZ) van de gemeente Amsterdam wil meer weten over de zzpers in Amsterdam.

Landelijke onderzoeken laten zien dat het aantal zzp'ers daalt. EZ wil weten hoe het gaat met de zzpers in Amsterdam.

Daarom willen wij u (als zzp'er) vragen of u mee wilt doen met het onderzoek
Het invullen duurt ongeveer 15 minuten. Wilt u meedoen?

De resultaten van het onderzoek zullen in juni verschijnen. Als u aan het einde van de vragenlijst uw e-mailadres geeft dan sturen wij u een digitale versie van de rapportage toe.

ENQ:

- Bron telefoonnummer = ARRA (= bedrijvenregister van O+S)

- 1 ja
- 2 ja, maar nu niet - maak afspraak → *EINDE GESPREK, NON-RESPONSE "A"*
- 3 nee, weigering of andere reden - noteer non-respons code → *EINDE GESPREK, NON-RESPONSE "I"*
- 4 niet juiste doelgroep, geen zzp'er (bv BV) → *GA DOOR MET VRAAG 999*
- 5 ik ga online meedoen (deadline maandag 10 mei) → *GA DOOR MET VRAAG 999*

VRAAG 1

1. Hoeveel jaar werkervaring heeft u in totaal (dus als zzp'er en als werknemer)?

- 1 0-6 maanden
- 2 7-12 maanden
- 3 1-2 jaar
- 4 3-5 jaar
- 5 6-10 jaar
- 6 11-15 jaar
- 7 16-20 jaar
- 8 meer dan 20 jaar
- 9 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 2

2. Hoe lang bent u al zzp'er?

- 1 0-6 maanden → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 2 7-12 maanden → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 3 1-2 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 4 3-5 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 5 6-10 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 6 11-15 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 7 16-20 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 8 meer dan 20 jaar → *GA DOOR MET VRAAG 5*
- 9 ik ben geen zzp'er meer
- 10 ik ben nooit zzp'er geweest → *GA DOOR MET VRAAG 999*
- 11 weet ik niet, geen antwoord → *GA DOOR MET VRAAG 5*

VRAAG 3

3. Hoe lang geleden bent u gestopt als zzp'er?

- 1 minder dan 1 maand geleden
- 2 1-2 maanden geleden
- 3 3-6 maanden geleden
- 4 meer dan 6 maanden geleden
- 5 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 300

3b. Hoelang heeft u als zzp'er gewerkt?

- 1 0-6 maanden
- 2 7-12 maanden
- 3 1 - 2 jaar
- 4 3-5 jaar
- 5 6-10 jaar
- 6 11-15 jaar
- 7 16-20 jaar
- 8 meer dan 20 jaar
- 9 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 4

MEERVOUDIG

4. Waarom bent u gestopt als zzp'er?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 vaste baan aangenomen
- 2 op zoek naar een vaste baan
- 3 te weinig\geen opdrachten
- 4 te weinig\geen klanten
- 5 onzekerheid over toekomstig werk
- 6 te weinig inkomsten\geen inkomsten
- 7 te eenzaam\behoeft aan collega's
- 8 teveel administratieve rompslomp
- 9 teveel tijd kwijt aan netwerken en acquisitie
- 10 verandering in privésituatie
- 11 mijn onderneming is gegroeid\ ik heb personeel aangenomen
- 12 met pensioen gegaan
- 13 anders, namelijk
- 14 geen specifieke reden(en)
- 15 ik ben nooit zzp'er geweest → GA DOOR MET VRAAG 999
- 16 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 400

4b. Heeft u op dit moment een betaalde baan?

- 1 ja → GA DOOR MET VRAAG 440
- 2 nee → GA DOOR MET VRAAG 440
- 3 geen antwoord → GA DOOR MET VRAAG 440

VRAAG 5

5. Hoe lang staat u al ingeschreven bij de Kamer van Koophandel?

- 1 0-6 maanden
- 2 7-12 maanden
- 3 1-2 jaar
- 4 3-5 jaar
- 5 6-10 jaar
- 6 11-15 jaar
- 7 16-20 jaar
- 8 meer dan 20 jaar
- 9 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 500

MEERVOUDIG

5b. Waarom heeft u zich toen ingeschreven bij de Kamer van Koophandel?

- 1 Omdat ik dat moest doen van de Kamer van Koophandel (brief en formulier gekregen)
- 2 Omdat ik toen mijn onderneming gestart ben
- 3 Andere reden, namelijk
- 4 Weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 6

6. In welke sector bent u werkzaam?

- 1 creatieve industrie
- 2 advisering en onderzoek
- 3 overige zakelijke dienstverlening
- 4 bouw
- 5 anders, namelijk
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 600

6b. Wat is uw vakgebied als zzp'er?

- 1 IT professional
- 2 Legal Professional (Jurist)
- 3 HRM Professional (P&O)
- 4 Technisch Professional
- 5 Organisatie adviseur
- 6 Coach/trainer
- 7 Interim Manager
- 8 Journalist
- 9 Media Professional
- 10 Kunstenaar (cultuur)
- 11 Aannemer
- 12 Vertaler
- 13 Anders, namelijk
- 14 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 7

MEERVOUDIG

7. Waarom bent u als zzp'er gaan werken?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 betere balans tussen werk en privé
- 2 meer flexibiliteit om eigen tijd in te delen
- 3 betere financiële beloning
- 4 fiscale overwegingen, namelijk
- 5 op zoek naar een nieuwe uitdaging
- 6 meer autonomie (eigen baas zijn)
- 7 meer variëteit binnen het werk
- 8 meer status
- 9 meer aandacht voor kwaliteit
- 10 gedwongen na ontslag
- 11 ontevreden over wijze van leidinggeven
- 12 anders, namelijk
- 13 geen specifieke reden
- 14 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 48

48. Waar bevindt uw werkplek zich?

ENQ: noteer postcode als volgt: GGGGLL, bv 1234AB

- 1 aan huis
- 2 elders, namelijk (noteer postcode) → *GA DOOR MET VRAAG 480*
- 3 geen antwoord → *GA DOOR MET VRAAG 480*

VRAAG 49

MEERVOUDIG

49. Heeft u er bewust voor gekozen om aan huis te werken? Zo nee, waarom niet?

- 1 ja
- 2 nee, er was geen andere locatie beschikbaar in de buurt
- 3 nee, er was geen andere locatie beschikbaar in Amsterdam
- 4 nee, andere locaties waren te duur
- 5 nee, dat had een andere reden, namelijk
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 50

50. Zijn er volgens u, bij u in de buurt en in Amsterdam in het algemeen, voldoende betaalbare werkplekken (units) voor zzp'ers?

In mijn eigen buurt

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 50

50. Zijn er volgens u, bij u in de buurt en in Amsterdam in het algemeen, voldoende betaalbare werkplekken (units) voor zzp'ers?

In Amsterdam

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 8

FORMULIER

8. Werkweek en scholing

Hoeveel van uw tijd (in procenten) besteedt u gemiddeld per week aan...

ENQ: het totaal moet op 100 procent uitkomen!

VRAAG 9

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

9. Bent u sinds 2008 meer of minder tijd gaan besteden aan de volgende activiteiten?

betaalde werkzaamheden voor klanten

- 1 veel meer
- 2 meer
- 3 ongeveer evenveel
- 4 minder
- 5 veel minder
- 6 weet ik niet

VRAAG 9

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

9. Bent u sinds 2008 meer of minder tijd gaan besteden aan de volgende activiteiten?

niet betaalde werkzaamheden voor klanten

- 1 veel meer
- 2 meer
- 3 ongeveer evenveel
- 4 minder
- 5 veel minder
- 6 weet ik niet

VRAAG 9

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

9. Bent u sinds 2008 meer of minder tijd gaan besteden aan de volgende activiteiten?

acquisitie van nieuwe opdrachten

- 1 veel meer
- 2 meer
- 3 ongeveer evenveel
- 4 minder
- 5 veel minder
- 6 weet ik niet

VRAAG 9

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

9. Bent u sinds 2008 meer of minder tijd gaan besteden aan de volgende activiteiten?

administratieve taken

- 1 veel meer
- 2 meer
- 3 ongeveer evenveel
- 4 minder
- 5 veel minder
- 6 weet ik niet

VRAAG 10

10. Hoeveel dagen per jaar besteedt u, sinds u werkzaam bent als zzp'er, aan scholing, trainingen volgen en andere vormen van opleidingen?

- 1 ik heb geen opleidingen of trainingen gevolgd
- 2 1-2 dagen per jaar
- 3 2-5 dagen per jaar
- 4 6-10 dagen per jaar
- 5 meer dan 10 dagen per jaar
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 11

MEERVOUDIG

11. Opdrachten Voor wie voert u vooral opdrachten uit?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 overheid klein (minder dan 50 medewerkers)
- 2 overheid middelgroot (50-250 medewerkers)
- 3 overheid groot (meer dan 250 medewerkers)
- 4 bedrijfsleven klein (minder dan 50 medewerkers)
- 5 bedrijfsleven middel (50-250 medewerkers)
- 6 bedrijfsleven groot (meer dan 250 medewerkers)
- 7 andere zzp'ers
- 8 particulieren
- 9 anders, namelijk
- 10 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 12

MEERVOUDIG

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

12. Is er sinds 2008 sprake van een verandering in uw type opdrachtgevers?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 nee
- 2 ja, meer opdrachten voor de overheid
- 3 ja, meer opdrachten voor het bedrijfsleven
- 4 ja, meer opdrachten voor particulieren
- 5 ja, meer opdrachten voor andere zzp'ers
- 6 ja, minder opdrachten voor de overheid
- 7 ja, minder opdrachten voor het bedrijfsleven
- 8 ja, minder opdrachten voor particulieren
- 9 ja, minder opdrachten voor andere zzp'ers
- 10 anders, namelijk
- 11 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 13

GETAL

13. Hoeveel opdrachten heeft u in 2009 ongeveer gehad?

... opdrachten

VRAAG 14

14. Wat is de gemiddelde duur van een opdracht?

- 1 minder dan 1 week
- 2 1-4 weken
- 3 1-3 maanden
- 4 4-6 maanden
- 5 7-12 maanden
- 6 1 jaar of meer
- 7 dat wisselt heel sterk per opdracht
- 8 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 15

15. Verwacht u voor de komende 12 maanden een toe- of afname van het aantal opdrachten?

- 1 sterke toename
- 2 toename
- 3 vrijwel gelijk aantal opdrachten
- 4 afname
- 5 sterke afname
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 16

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

16. Is het aantal opdrachten dat u heeft sinds 2008 toe- of afgenomen?

- 1 sterke toename
- 2 toename
- 3 vrijwel gelijk aantal
- 4 afname
- 5 sterke afname
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 17

17. Heeft u in 2009 te maken gehad met voortijdige beëindiging van 1 of meer opdrachten?

- 1 ja
- 2 nee → *GA DOOR MET VRAAG 20*
- 3 weet ik niet, geen antwoord → *GA DOOR MET VRAAG 20*

VRAAG 18

GETAL

18. Hoe vaak heeft u hiermee te maken gehad?

... keer

VRAAG 19

MEERVOUDIG

19. Weet u wat hiervoor de reden was\de redenen waren?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 opdrachtgever had geen budget meer
- 2 opdrachtgever wijzigde plannen
- 3 faillissement van opdrachtgever
- 4 conflict met opdrachtgever
- 5 ontevredenheid bij opdrachtgever over uitvoering van mijn werkzaamheden
- 6 anders namelijk
- 7 ik weet het niet
- 8 wil ik niet zeggen
- 9 geen antwoord

VRAAG 20

20. Is de vraag naar uw werkzaamheden sinds 2008 veranderd?

- 1 duidelijk minder vraag
- 2 enigszins minder vraag
- 3 vrijwel geen verandering
- 4 enigszins meer vraag
- 5 duidelijk meer vraag
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 21

21. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling

Ik ben tevreden over mijn ondernemingsresultaat over 2009.

- 1 helemaal mee eens
- 2 mee eens
- 3 neutraal
- 4 mee oneens
- 5 helemaal mee oneens
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 22

MEERVOUDIG

22. Klanten en netwerken

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

Hoe zorgt u voor zichtbaarheid van u en uw onderneming?

- 1 ik beschik over een eigen website
- 2 ik publiceer regelmatig (vakbladen, weblogs, overige media)
- 3 ik spreek regelmatig op congressen
- 4 ik geef cursussen en trainingen aan andere professionals
- 5 ik benader potentiële klanten persoonlijk met een voorstel
- 6 ik ben lid van diverse organisaties en business clubs om te netwerken
- 7 ik bied mijn diensten actief aan via bemiddelingsbureaus
- 8 anders, namelijk
- 9 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 23

MEERVOUDIG

23. Op welke manier haalt u klanten binnen?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 via mijn persoonlijke netwerk
- 2 via digitale netwerken, zoals bijvoorbeeld LinkedIn
- 3 via mijn eigen website
- 4 via intermediairs, bemiddelings- of detacheringbureaus
- 5 via referenties van eerdere opdrachtgevers
- 6 via beurzen, seminars ed.
- 7 door potentiële opdrachtgevers te mailen
- 8 door potentiële opdrachtgevers te bellen
- 9 door langs te gaan bij potentiële opdrachtgevers
- 10 via mijn vorige werkgever(s)
- 11 anders, namelijk
- 12 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 24

MEERVOUDIG

24. Op welke manier doet u aan klantenbinding met bestaande klanten?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 ik stuur ze af en toe een email
- 2 ik bel ze af en toe op
- 3 ik ga af en toe bij klanten koffiedrinken
- 4 ik ga af en toe met klanten lunchen/dineren
- 5 ik neem enige tijd na afronding van een project contact met een klant op
- 6 ik hoef niets te doen, ze komen vanzelf weer naar mij toe
- 7 ik onderhoud zelden of nooit contacten met bestaande klanten
- 8 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 25

25. Inkomen

Wat is uw gemiddelde uurtarief?

- 1 Minder dan 30 euro per uur
- 2 31-40 euro per uur
- 3 41-50 euro per uur
- 4 51-60 euro per uur
- 5 61-70 euro per uur
- 6 71-80 euro per uur
- 7 81-90 euro per uur
- 8 91-100 euro per uur
- 9 101-110 euro per uur
- 10 111-120 euro per uur
- 11 121-130 euro per uur
- 12 131-150 euro per uur
- 13 151-175 euro per uur
- 14 176-200 euro per uur
- 15 201-250 euro per uur
- 16 meer dan 250 per uur
- 17 Ik werk met een dagtarief → *GA DOOR MET VRAAG 27*
- 18 anders namelijk → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 19 Wil ik niet zeggen
- 99 geen antwoord

VRAAG 26

26. Wat is volgens u een redelijk uurtarief voor uw werkzaamheden?

- 1 Minder dan 30 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 2 31-40 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 3 41-50 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 4 51-60 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 5 61-70 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 6 71-80 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 7 81-90 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 8 91-100 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 9 101-110 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 10 111-120 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 11 121-130 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 12 131-150 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 13 151-175 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 14 176-200 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 15 201-250 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 16 meer dan 250 euro per uur → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 17 Wil ik niet zeggen → *GA DOOR MET VRAAG 29*
- 99 geen antwoord → *GA DOOR MET VRAAG 29*

VRAAG 27

27. Wat is uw gemiddelde dagtarief?

- 1 Minder dan 200 euro per dag
- 2 201-300 euro per dag
- 3 301-400 euro per dag
- 4 401-500 euro per dag
- 5 501-600 euro per dag
- 6 601-700 euro per dag
- 7 701-800 euro per dag
- 8 801-900 euro per dag
- 9 901-1000 euro per dag
- 10 1001-1250 euro per dag
- 11 1251-1500 euro per dag
- 12 1501-1750 euro per dag
- 13 1750-2000 euro per dag
- 14 meer dan 2000 euro per dag
- 15 Wil ik niet zeggen
- 99 geen antwoord

VRAAG 28

Zzp'ers in Amsterdam

28. Wat is volgens u een redelijk dagtarief voor uw werkzaamheden?

- 1 Minder dan 200 euro per dag
- 2 201-300 euro per dag
- 3 301-400 euro per dag
- 4 401-500 euro per dag
- 5 501-600 euro per dag
- 6 601-700 euro per dag
- 7 701-800 euro per dag
- 8 801-900 euro per dag
- 9 901-1000 euro per dag
- 10 1001-1250 euro per dag
- 11 1251-1500 euro per dag
- 12 1501-1750 euro per dag
- 13 1750-2000 euro per dag
- 14 meer dan 2000 euro per dag
- 15 Wil ik niet zeggen
- 99 geen antwoord

VRAAG 29

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

29. Heeft u uw tarief sinds 2008 aangepast?

- 1 Ja, mijn tarief is verhoogd
- 2 Ja, mijn tarief is verlaagd
- 3 Nee, mijn tarief is (vrijwel) gelijk gebleven → GA DOOR MET VRAAG 31
- 4 Ik pas mijn tarief aan per opdracht, soms hoger, soms lager → GA DOOR MET VRAAG 31
- 5 Weet ik niet, geen antwoord → GA DOOR MET VRAAG 31

VRAAG 30

GETAL

30. Wanneer heeft u uw tarief aangepast?

ENQ: noteer jaartal

VRAAG 31

31. Hoeveel werkdagen factureert u gemiddeld per jaar?

ENQ, ter info: Het gaat om het aantal dagen dat de zzp'er factuurabel werkt, de uren \ dagen dus die hij of zij bij de klant(en) in rekening brengt.

- 1 Minder dan 25 werkdagen per jaar
- 2 25-50 werkdagen per jaar
- 3 50-75 werkdagen per jaar
- 4 75-100 werkdagen per jaar
- 5 100-125 werkdagen per jaar
- 6 125-150 werkdagen per jaar
- 7 150-175 werkdagen per jaar
- 8 175-200 werkdagen per jaar
- 9 200-225 werkdagen per jaar
- 10 225-250 werkdagen per jaar
- 11 250-275 werkdagen per jaar
- 12 275-300 werkdagen per jaar
- 13 300-325 werkdagen per jaar
- 14 325-350 werkdagen per jaar
- 15 Meer dan 350 werkdagen per jaar
- 16 Anders, namelijk
- 17 Weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 32

MEERVOUDIG

Zzp'ers in Amsterdam

32. Heeft u, naast het inkomen dat u als zzp'er verdient, nog andere inkomensbronnen?

Het gaat om uw eigen inkomen, dus niet om het inkomen dat uw eventuele partner verdient.

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 nee, inkomen als zzp'er enige inkomstenbron
- 2 ja, een vaste betrekking
- 3 ja, een pensioen
- 4 ja, een uitkering
- 5 ja, rente/dividend
- 6 ja, anders namelijk
- 7 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 33

33. In hoeverre bent u \ is uw huishouden financieel afhankelijk van uw inkomen als zzp'er?

ENQ: antwoordcategorieën oplezen

- 1 Niet of nauwelijks van afhankelijk (0-10% van gezinsinkomen)
- 2 Beperkt van afhankelijk (10-30% van gezinsinkomen)
- 3 Enigszins van afhankelijk (30-50% van gezinsinkomen)
- 4 Grotendeels van afhankelijk (50-75% van gezinsinkomen)
- 5 Volledig van afhankelijk (75-100% van gezinsinkomen)
- 6 Geen antwoord

VRAAG 34

34. Beschikt u over een financiële buffer waardoor u een (langdurige) periode zonder opdrachten kunt zonder dat u uw uitgavenpatroon hoeft aan te passen?

ENQ: antwoordcategorieën oplezen

- 1 Nee, ik beschik niet of nauwelijks over een financiële buffer
- 2 Ja, ik zou één tot drie maanden zonder opdrachten kunnen
- 3 Ja, ik zou drie tot zes maanden zonder opdrachten kunnen
- 4 Ja, ik zou zes tot twaalf maanden zonder opdrachten kunnen
- 5 Ja, ik zou minstens een jaar zonder opdrachten kunnen
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 35

INDIEN [Q2 , 4 TO 8]

35. Heeft u sinds 2008 uw reserves moeten aanspreken?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 36

MEERVOUDIG

36. Verzekeringen en pensioenen

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

Waar bent u voor verzekerd?

- 1 Arbeidsongeschiktheid
- 2 Pensioen
- 3 Basiszorg
- 4 Uitgebreide zorg
- 5 Overlijdensrisico
- 6 (bedrijfs) auto
- 7 AVB: Bedrijfsaansprakelijkheid
- 8 Beroepsaansprakelijkheid
- 9 Bedrijfsschade
- 10 Anders, namelijk
- 11 Niet
- 12 Geen antwoord

VRAAG 37

MEERVOUDIG

Zzp'ers in Amsterdam

37. Hoe heeft u uw pensioen geregeld?

- 1 Fiscale Oudedagsreserve (FOR)
- 2 Pensioenverzekering
- 3 (Pensioen)beleggingen
- 4 Lijfrentepolis
- 5 Eigen bedrijf is mijn pensioen
- 6 Anders, namelijk
- 7 Ik heb geen pensioen geregeld
- 8 Weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 38

38. Denkt u dat u voldoende pensioen opbouwt?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 39

39. Huidige economische situatie en de toekomst van uw onderneming

ENQ: antwoordcategorieën oplezen

Wat zal er volgens u de komende 12 maanden met de algemene economische situatie in Nederland gebeuren?

- 1 duidelijk verbeteren
- 2 enigszins verbeteren
- 3 ongewijzigde situatie
- 4 iets verslechteren
- 5 duidelijk verslechteren
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 40

40. Hoe denkt u dat het de komende 12 maanden zal gaan met de financiële situatie van uw huishouden?

- 1 duidelijk verbeteren
- 2 enigszins verbeteren
- 3 ongewijzigde situatie
- 4 iets verslechteren
- 5 duidelijk verslechteren
- 6 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 41

41. Wat is op dit moment het belangrijkste effect van de economische situatie op uw bedrijf/onderneming?

- 1 minder omzet
- 2 minder klanten
- 3 minder investeringen
- 4 meer concurrentie
- 5 meer concentratie van activiteiten in Amsterdam
- 6 meer bezuinigingen
- 7 meer moeite om krediet te verwerven
- 8 verslechtering solvabiliteit
- 9 anders, namelijk
- 10 geen effect
- 11 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 42

42. Denkt u dat uw bedrijf/onderneming deze economische situatie overleeft?

- 1 ja
- 2 misschien
- 3 nee
- 4 weet ik niet, geen antwoord

VRAAG 43

MEERVOUDIG

Zzp'ers in Amsterdam

43. Wat is uw ambitie op termijn?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 Ik wil werkzaam blijven als zzp'er
- 2 Ik wil op termijn (weer) een vast dienstverband
- 3 Ik wil een samenwerking met andere zzp'ers opzetten/voortzetten
- 4 Ik wil mijn onderneming verder uitbouwen en eventueel personeel aannemen
- 5 Anders, namelijk
- 6 Weet ik niet, geen antwoord

INFO

De laatste vragen gaan over u en uw huishouden en zijn bedoeld voor de statistiek.
De antwoorden die u geeft zullen, los van persoonskenmerken zoals naam en telefoonnummer, ANONIEM verwerkt worden.

VRAAG 9012

GETAL

BEWAAR IN LEEFTD
MINIMUM WAARDE 16

9012. Wat is uw leeftijd?
.. jaar

VRAAG 9011

9011. Wat is uw hoogst VOLTOOIDE opleiding?

- 1 geen opleiding gevolgd of enkele jaren lagere school, basisschool gevolgd
- 2 lagere school, basisschool, speciaal onderwijs
- 3 VSO, voortgezet speciaal onderwijs
- 4 VBO\LBO (huishoud-, ambachtsschool, LTS, interne bedrijfsopleiding), MBO-kort, BBL\BOL 1-2, leerlingwezen, ULO
- 5 MAVO, MULO, VMBO
- 6 MBO-lang, interne opleiding op mbo-niveau, BBL\BOL 3-4
- 7 HAVO, VWO, HBS, MMS
- 8 HBO, interne opleiding op hbo-niveau
- 9 WO, universiteit, kandidaatsexamen
- 10 opleiding in buitenland gevolgd
- 11 anders, namelijk
- 12 weet niet
- 13 geen antwoord

VRAAG 9015

9015. Volgens onze gegevens is uw postcode: <?>

Is dat nog steeds juist?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 weet niet, geen antwoord

VRAAG 9016

FORMULIER

INDIEN [Q9015 , 2]

9015b. Wat is dan uw juiste postcode?

VRAAG 51

51. Heeft u huiswonende of studerende kinderen?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 geen antwoord

VRAAG 52

52. Heeft u op dit moment een langdurige relatie, waarmee u samen een huishouding voert?

- 1 ja
- 2 nee → GA DOOR MET VRAAG 56
- 3 weet ik niet, geen antwoord → GA DOOR MET VRAAG 56

VRAAG 53

53. Heeft uw partner een betaalde baan?

- 1 ja, mijn partner werkt per week gemiddeld _____ uur
- 2 nee → GA DOOR MET VRAAG 55
- 3 geen antwoord → GA DOOR MET VRAAG 55

VRAAG 54

MEERVOUDIG

54. Is uw partner werkzaam in loondienst of werkt uw partner eveneens als zzp'er?

ENQ: Meerdere antwoorden mogelijk

- 1 loondienst
- 2 zzp'er
- 3 anders, namelijk
- 4 geen antwoord

VRAAG 55

55. Is uw partner meer of minder uren gaan werken doordat u (destijds) als zzp'er aan de slag bent gegaan?

- 1 ja, meer uren
- 2 ja, minder uren
- 3 nee, wel meer uren gaan werken maar niet omdat ik als zzp'er werk
- 4 nee, wel minder uren gaan werken maar niet omdat ik als zzp'er werk
- 5 nee, mijn partner werkt nog steeds een zelfde aantal uren
- 6 geen antwoord

VRAAG 56

OPEN

56. Welke maatregelen zou de gemeente volgens u kunnen nemen om de gevolgen van de economische situatie te beheersen?

VRAAG 57

OPEN

57. Heeft u nog opmerkingen of suggesties naar aanleiding van dit onderzoek?

VRAAG 58

OPEN

58. Indien gewenst kunnen wij u voor de zomer een digitale versie van de resultaten van dit onderzoek toesturen.

Om de digitale versie te kunnen versturen hebben we uw e-mailadres nodig.

ENQ: indien men geen digitale versie wenst kan je de button gebruiken

VRAAG 9021

9021. Dit waren al mijn vragen. Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

ENQ: Geef aan of je met een man of vrouw gesproken hebt. Noteer geslacht:

- 1 man
- 2 vrouw
- 9 weet niet, geen antwoord

VRAAG 999

Dan zijn de overige vragen niet voor u van toepassing.

Einde vragenlijst.

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

EINDE GESPREK, NIET GESLAAGD, WEL GESCHREVEN